

ПОРЯДОК ДЕННИЙ
чергового засідання Комітету Верховної Ради України
з питань інтеграції України до Європейського Союзу
13 березня 2026 р.
12:00

I. Законопроекти, щодо опрацювання яких Комітет визначено головним:

II. Законопроекти, що належать до пріоритетних сфер адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, регулюються нормами і принципами СОТ та стосуються зобов'язань України в рамках Ради Європи та Угоди про асоціацію:

1. Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" щодо врегулювання процедури обрання (призначення) суддів на адміністративні посади та звільнення з цих посад (8296 від 21.12.2022, н. д. Дирдін М. Є., Павліш П. В. та інші);
2. Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" щодо удосконалення процедури обрання суддів на адміністративні посади та звільнення з цих посад (8296-1 від 04.01.2023, н. д. Мамка Г. М.);
3. Проект Закону про внесення змін до Митного кодексу України щодо деяких питань у зв'язку із застосуванням санкцій (14396 від 23.01.2026, Кабінет Міністрів України);
4. Проект Закону про внесення змін до Митного кодексу України щодо розширення переліку електрогенераторних установок, які звільняються від сплати митних платежів при ввезенні на митну територію України (15016 від 09.02.2026, н. д. Н. Южаніна);
5. Проект Закону про внесення змін до Митного кодексу України та Закону України "Про санкції" щодо врегулювання окремих питань розпорядження іноземними товарами, транспортними засобами комерційного призначення, а також уточнення переліку осіб, відповідальних за сплату митних платежів, та удосконалення окремих митних процедур (14281 від 08.12.2025, н. д. О. Сова);
6. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо безмитного ввезення транспортних засобів для учасників бойових дій та інших громадян, які постраждали внаслідок військової агресії проти України (14006 від 04.09.2025, н. д. О. Сова);
7. Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про державну допомогу суб'єктам господарювання" щодо відновлення дії його окремих норм, особливостей їх застосування під час дії правового режиму воєнного стану та удосконалення проведення моніторингу державної допомоги суб'єктам господарювання (р. №14345 від 30.12.2025, Кабінет Міністрів України);

8. Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про державну допомогу суб'єктам господарювання" щодо особливостей застосування його положень під час дії правового режиму воєнного стану та вдосконалення моніторингу державної допомоги суб'єктам господарювання (р. 14345-1 від 15.01.2026, н. д. Буймістер Л.А.);
9. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення відповідності актам права Європейського Союзу та відповідним критеріям, встановленим Європейською платіжною радою, з метою приєднання України до Єдиної зони платежів у євро (SEPA) (14327 від 23.12.2025, Кабінет Міністрів України);
10. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення відповідності актам права Європейського Союзу та відповідним критеріям, встановленим Європейською платіжною радою, з метою приєднання України до Єдиної зони платежів у євро (SEPA) (14327-1 від 09.01.2026, н. д. Железняк Я.І. та інші);
11. Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про автомобільний транспорт" щодо гармонізації вимог до режимів праці та відпочинку водіїв і використання тахографів зі стандартами Європейського Союзу (14280 від 08.12.2025 н. д. Крейденко В. та інші);
12. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо надання базової соціальної допомоги (14051 від 18.09.2025, Кабінет Міністрів України);
13. Проект Закону про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України щодо відповідальності за порушення вимог законодавства про безпеку та здоров'я працівників на роботі (14109 від 09.10.2025, Кабінет Міністрів України).

III. Законопроекти спрямовані на адаптацію законодавства України до положень права Європейського Союзу (acquis ЕС), виконання міжнародно-правових зобов'язань України у сфері європейської інтеграції, підготовлені до II читання:

IV. Законопроекти, що регулюються національним законодавством країн-членів ЄС, не стосуються зобов'язань України в рамках Ради Європи:

1. Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про Державний бюджет України на 2026 рік" щодо фінансового забезпечення підвищення оплати праці педагогічних працівників та працівників надавачів соціальних та реабілітаційних послуг (15033 від 16.02.2026, н. д. Д. Гетманцев та інші);
2. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування доходів фізичних осіб від надання в оренду об'єктів житлової нерухомості або їх частини (15031 від 13.02.2026, н. д. Р. Горбенко та інші);

3. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо створення сприятливих умов надання в оренду об'єктів житлової нерухомості внутрішньо переміщеним особам (15031-1 від 02.03.2026, н. д. Н. Южаніна та інші);
4. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо запровадження спеціального фіскального режиму "Вільна гривня" (15009 від 06.02.2026, н. д. М. Бабенко та інші);
5. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо забезпечення сталості податкового законодавства на період воєнного стану в Україні (15012 від 06.02.2026, н. д. Д. Разумков та інші);
6. Проект Закону про внесення змін до підрозділу 4 розділу XX Податкового кодексу України щодо підтримки підприємств, виробничі потужності яких були пошкоджені або знищені внаслідок бойових дій (15011 від 06.02.2026, н. д. Д. Разумков та інші);
7. Проект Закону про внесення змін до підрозділу 8 розділу XX Податкового кодексу України щодо підтримки платників єдиного податку на період економічного спаду (15010 від 06.02.2026, н. д. Д. Разумков та інші);
8. Проект Закону про внесення змін до статті 14 Податкового кодексу України щодо удосконалення діяльності фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб (14015 від 05.09.2025, н. д. Т. Тарасенко та інші);
9. Проект Закону про вихід з Угоди про принципи справляння непрямих податків під час експорту та імпорту товарів (робіт, послуг) між державами — учасницями Співдружності Незалежних Держав (0342 від 21.08.2025, Кабінет Міністрів України);
10. Проект Закону про внесення змін до додатка № 3 до Закону України "Про Державний бюджет України на 2025 рік" щодо державного фінансування мікрогрантів на теплиці для самозайнятих осіб (13569 від 29.07.2025, н. д. М. Заремський);
11. Проект Закону про внесення змін до додатка № 3 до Закону України "Про Державний бюджет України на 2025 рік" щодо державного фінансування стипендій для талановитої молоді (13563 від 29.07.2025, н. д. М. Заремський);
12. Проект Закону про внесення змін до додатка № 3 до Закону України "Про Державний бюджет України на 2025 рік" щодо державного фінансування ремонту та облаштування внутрішніх санвузлів у сільських школах (13560 від 29.07.2025, н. д. М. Заремський);
13. Проект Закону про внесення змін до додатка № 3 до Закону України "Про Державний бюджет України на 2025 рік" щодо державного фінансування оснащення сільських шкіл сучасним обладнанням (13556 від 29.07.2025, н. д. М. Заремський);
14. Проект Закону про внесення змін до статті 97 Бюджетного кодексу України щодо запровадження субвенції на фінансування діяльності мобільних

- медичних пунктів у важкодоступних селах (13539 від 25.07.2025, н. д. М. Заремський);
15. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо запровадження спеціального режиму податкового контролю для платників податків з найвищими показниками сплати податків та зборів - лідерів галузей економіки (13660 від 20.08.2025, н. д. С. Гривко);
 16. Проект Закону про внесення змін до статті 43 Закону України "Про електронні комунікації" щодо вдосконалення правових засад протидії правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави (14369 від 12.01.2026, Кабінет Міністрів України);
 17. Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про ринок електричної енергії" щодо механізму врегулювання податкового боргу постачальника "останньої надії" (12400-1 від 29.01.2025, н. д. Гриб В.О.);
 18. Проект Закону про внесення змін до статті 6 Закону України "Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України" щодо розширення підстав для тимчасового обмеження виїзду з України громадянами України (реєстр. № 14210 від 14.11.2025, н. д. Фріз І. В. та ін.);
 19. Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб" щодо заборони виселення ВПО з місць тимчасового проживання (реєстр. № 14219 від 17.11.2025, н. д. Герасимов А.В. та ін.);
 20. Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб" щодо забезпечення належного функціонування місць тимчасового проживання та заборони виселення внутрішньо переміщених осіб (реєстр. № 14219-1 від 21.11.2025, н. д. Горбатенко Р.О. та ін.);
 21. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання та реалізації особами, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та їх близькими родичами своїх прав та гарантій (реєстр. № 14383 від 14.01.2026, н. д. Пуртова А.А. та ін.);
 22. Проект Закону про внесення змін до статті 182 Кримінального процесуального кодексу України щодо встановлення максимального розміру застави (реєстр. 15025 від 10.02.2026, н. д. Дубінський О.А.);
 23. Проект Закону про внесення змін до статті 412 Кримінального процесуального кодексу України щодо уточнення істотних порушень вимог кримінального процесуального закону (13710 від 28.08.2025, н. д. Юрченко О. М.);
 24. Проект Закону про внесення змін до статті 294 Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо уточнення питань апеляційного

- оскарження постанови судді у справі про адміністративне правопорушення (14080 від 29.09.2025, н. д. Юрченко Олександр Миколайович);
25. Проект Закону про внесення змін до статті 12 Господарського процесуального кодексу України щодо врегулювання суперечності про визначення деяких категорій справ малозначними (14082 від 29.09.2025, н. д. Юрченко О. М.);
 26. Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" щодо надання додаткових пільг учасникам бойових дій (13028 від 19.02.2025, н. д. Славицька А.К. та ін.);
 27. Проект Закону про внесення змін до статті 36 Кодексу законів про працю України щодо встановлення права працівника на відкликання заяви про звільнення, якщо було досягнуто домовленості про звільнення за угодою сторін (13220 від 28.04.2025, н. д. Гнатенко В.С.);
 28. Проект Закону про внесення змін до статті 40 Кодексу законів про працю України щодо розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця (13279 від 13.05.2025, н. д. Гнатенко В.С.);
 29. Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення права військовослужбовців на медичну допомогу, реабілітацію, протезування (13511 від 21.07.2025, н. д. Тимошенко Ю.В. та ін.);
 30. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо передбачення обов'язкової державної соціальної стипендії для дітей військовослужбовців (13516 від 21.07.2025, н. д. Заремський М.В.);
 31. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо передбачення щомісячної надбавки для військовослужбовців із гірських населених пунктів (13518 від 21.07.2025, н. д. Заремський М.В.);
 32. Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві" щодо створення умов для мотивації лікарів працювати у селах (13540 від 25.07.2025, н. д. Заремський М.В.);
 33. Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві" щодо запровадження періодичних виїздів медичних бригад до малих громад для профілактичних оглядів та надання екстреної допомоги (13541 від 25.07.2025, н. д. Заремський М.В.);
 34. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо запровадження державної підтримки надання медичних послуг для захисників України в громадах (13543 від 25.07.2025, н. д. Заремський М.В.);
 35. Проект Закону про внесення змін до Основ законодавства України про охорону здоров'я щодо мотивації окремих фахівців первинної медичної допомоги (13544 від 25.07.2025, н. д. Заремський М.В.);

V. Інші питання

1. Прийняття доопрацьованого рішення за результатами спеціального засідання Комітету з питань інтеграції України до ЄС 27 лютого 2026 року стосовно оцінки прогресу України на поточному етапі переговорів щодо вступу до Європейського Союзу.
2. Обговорення питань щодо організації візиту членів Комітету з питань інтеграції України до ЄС до Латвійської Республіки, який організовується Консультативною місією Європейського Союзу в Україні (EUAM).

ВИСНОВОК

щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" щодо врегулювання процедури обрання (призначення) суддів на адміністративні посади та звільнення з цих посад» (реєстр. № 8296 від 21.12.2022 р., н. д. Дирдін М. Є., Павліш П. В. та інші)¹

1. Загальна характеристика законопроєкту.

У пояснювальній записці до проєкту закону зазначено, що його метою є врегулювання процедури обрання (призначення) суддів на адміністративні посади та звільнення з цих посад.

Обґрунтовуючи необхідність прийняття законопроєкту, у пояснювальній записці автори зазначають, що якісне законодавче регулювання правовідносин щодо зайняття судьями адміністративних посад прямо впливає на якість організації роботи суду, створення належних умов для здійснення судочинства.

Автори вказують, що сьогодні існує декілька проблем, які притаманні процедурі обрання (призначення) суддів на адміністративні посади та звільнення з цих посад:

а) затягування процесу обрання керівництва суду у зв'язку із внутрішніми протиріччями в суді;

б) можливість бути переобраним на адміністративну посаду навіть після закінчення граничного терміну перебування (не більше, ніж два строки поспіль), тому що чинне законодавство не містить механізму унеможливлення маніпулювання даною нормою;

в) механізм дострокового звільнення суддів є недосконалим, у зв'язку з чим виникає потреба встановити додатковий механізм дострокового звільнення.

Проєктом закону передбачено внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів», якими передбачено наступне:

1) голови та їх заступники в місцевих, апеляційних та вищих спеціалізованих судах обираються на посади зборами суддів відповідного суду з числа суддів-кандидатів цих суддів з подальшим призначенням Головою Верховного Суду;

2) голови та їх заступники у зазначених судах обираються зборами суддів за результатами таємного голосування *однією третьою голосів від фактичної кількості суддів відповідного суду строком на чотири роки*;

¹ Проєкт закону спрямований на виконання міжнародно-правових зобов'язань України у сфері європейської інтеграції.

Комітет розглянув проєкт Закону на своєму засіданні 13 березня 2026 року (протокол № 254) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

3) збори суддів можуть делегувати Голові Верховного Суду призначення на відповідну адміністративну посаду;

4) якщо збори суддів самостійно не можуть обрати кандидатів на адміністративні посади упродовж двох місяців з моменту виникнення вакантної посади, їх призначає Голова Верховного Суду;

5) у разі відсутності необхідних двох третин голосів від фактичної кількості суддів зазначених судів під час голосування, голова місцевого суду, його заступник, голова апеляційного суду, його заступники, голова вищого спеціалізованого суду, його заступники можуть бути достроково звільнені з посади Головою Верховного Суду за ініціативою не менш як однієї третини від фактичної кількості суддів відповідного суду;

б) голова касаційного суду обирається на посаду за результатами таємного голосування зборів суддів відповідного касаційного суду з числа суддів-кандидатів цього суду з подальшим призначенням Головою Верховного Суду. Збори суддів можуть делегувати Голові Верховного Суду призначення на відповідну адміністративну посаду в касаційному суді.

Якщо збори суддів самостійно не можуть обрати голову касаційного суду упродовж двох місяців з моменту виникнення вакантної посади, його призначає Голова Верховного Суду.

7) у разі відсутності більшості голосів від фактичної кількості суддів відповідного касаційного суду під час голосування за дострокове звільнення голови касаційного суду, голова такого суду може бути достроково звільнений з посади Головою Верховного Суду за ініціативою не менш як однієї третини від фактичної кількості суддів відповідного суду.

2. Належність законопроекту за предметом правового регулювання до міжнародно-правових зобов'язань України в сфері європейської інтеграції та сфери дії права Європейського Союзу.

Положення законопроекту спрямовані на врегулювання правовідносин у сфері правосуддя, а саме відносин, пов'язаних із діяльністю органів суддівського самоврядування.

Право ЄС не містить конкретних норм, які регулюють питання здійснення суддівського самоврядування в державах-членах Союзу. Як правило, такі правовідносини врегульовано на рівні національного законодавства.

Однак, відповідно до *acquis* ЄС держави-члени мають дотримуватись принципу незалежності судової влади, який, зокрема, забезпечується шляхом ефективного функціонування суддівського самоврядування.

Щодо зобов'язань України в рамках європейської інтеграції, то правовідносини, які пропонують врегулювати автори законопроекту, охоплюються зобов'язаннями в рамках:

1) Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію);

2) *Дорожньої карти з питань верховенства права, схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 травня 2025 року № 475-р «Деякі питання забезпечення переговорного процесу про вступ України до Європейського Союзу за кластером 1 «Основи процесу вступу до ЄС» (далі - Дорожня карта з питань верховенства права).*

Під час аналізу законопроекту № 8296 було враховано Висновок № 19 (2016) «Про роль голів судів» Консультативної Ради Європейських суддів (далі – КРЕС).

3. Відповідність законопроекту міжнародно-правовим зобов'язанням України в сфері європейської інтеграції та праву ЄС.

У статті 2 Договору про Європейський Союз вказано, що Союз засновано на цінностях поваги до людської гідності, свободи, демократії, рівності, *верховенства права* та поваги до прав людини, зокрема осіб, що належать до меншин. Ці цінності є спільними для всіх держав-членів у суспільстві, де панує плюралізм, недискримінація, толерантність, *правосуддя*, солідарність та рівність жінок і чоловіків.

Відповідно до статті 2 Розділу I «Загальні принципи» Угоди про асоціацію повага до демократичних принципів, прав людини та основоположних свобод, як визначено, зокрема, у відповідних документах щодо захисту прав людини, серед яких Конвенція Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, а також повага до *принципу верховенства права* повинні формувати основу внутрішньої та зовнішньої політики Сторін і є основними елементами цієї Угоди.

Статтею 14 Розділу III «Юстиція, свобода та безпека» Угоди про асоціацію передбачено, що в рамках співробітництва у сфері юстиції, свободи та безпеки Сторони надають особливого значення утвердженню *верховенства права* та укріпленню інституцій усіх рівнів у сфері управління загалом та правоохоронних і судових органів зокрема. Співробітництво буде спрямоване, зокрема, на зміцнення судової влади, підвищення її ефективності, гарантування її незалежності та неупередженості та боротьбу з корупцією. Співробітництво у сфері юстиції, свободи та безпеки буде відбуватися на основі принципу поваги до прав людини та основоположних свобод.

Одним із стратегічних результатів **Дорожньої карти з питань верховенства права** є посилення незалежності суддів та прокурорів і недопустимості втручання у їх діяльність під час здійснення правосуддя. З метою досягнення цієї стратегічної цілі Дорожньою картою передбачено реалізацію такого заходу як *розроблення та прийняття закону, спрямованого на унеможливлення перебування на посаді голови суду, незалежно від інстанції, понад два строки або двох переобрань підряд, а також унормування положень на випадок, коли збори суддів не обирають голову суду у встановлений законом строк* (захід 2, стратегічне завдання 1, підрозділ (а) дотримання гарантій незалежності та неупередженості суддів, прокурорів та членів органів суддівського врядування,

Розділ 1.2 Незалежність та неупередженість, Глава I. Правосуддя, строк виконання - I квартал 2026 р).

У **Висновку № 19 (2016) «Про роль голів судів»²** КРЄС зазначає, що роль голів судів полягає в тому, щоб: а) представляти суд та колег-суддів; б) забезпечувати ефективне функціонування суду і в такий спосіб покращувати його служіння суспільству; в) виконувати юрисдикційні функції. Виконуючи свої завдання, *голови судів захищають незалежність і неупередженість суду та окремих суддів* (пункт 6 Висновку № 19).

КРЄС у своєму висновку вказує, що *в національних правових системах існують різні підходи до обрання, призначення, відбору голів суддів*: в деяких системах голови судів призначаються з-поміж суддів; водночас в інших системах призначення голів судів відбувається ззовні (пункт 37 Висновку № 19).

У деяких державах-членах КРЄС голови судів не проходять відбір та/або не призначаються, а обираються їхніми колегами – суддями суду. КРЄС вважає, що в такій системі також повинні переважати об'єктивні критерії заслуг та компетентності (пункт 40 Висновку № 19).

Держави-члени КРЄС обрали різні підходи щодо строку повноважень голів судів, який може становити від двох до семи років з можливістю поновлення один або кілька разів. У деяких країнах голови судів після обрання/призначення можуть обіймати посаду до звільнення у відставку (пункт 44 Висновку № 19).

Голову суду можна звільнити з посади (наприклад, після дисциплінарного провадження) лише після застосування, як мінімум, тих гарантій та процедур, які застосовуються під час розгляду питання про звільнення з посади звичайного судді. Серйозні організаційні помилки або нездатність виконувати функції голови суду можуть стати підставою для початку процедури звільнення. Будь-яке дострокове звільнення повинно здійснюватись в рамках чітко встановленої процедури з урахуванням гарантій, з чіткими та об'єктивними критеріями (пункт 46 Висновку № 19).

Щодо пропозицій та зауважень до законопроекту

1) Стосовно надання повноважень Голові Верховного Суду призначати суддів на адміністративні посади та достроково звільняти їх з таких посад: як зазначено вище, законопроектом № 8296 пропонується визначити Голову Верховного Суду як суб'єкта, який здійснюватиме, за наявності певних умов, як призначення суддів на адміністративні посади, так і їх дострокове звільнення з таких посад.

Здійснивши аналіз положень законопроекту № 8296 та чинних положень Розділу VIII «Суддівське самоврядування» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (далі – Закон), вважаємо за необхідне зазначити про таке.

Суддівське самоврядування є однією з гарантій забезпечення незалежності суддів. Діяльність органів суддівського самоврядування має сприяти створенню належних організаційних та інших умов для забезпечення нормальної діяльності

² Opinion No. 19 (2016) of the Consultative Council of European Judges (CCJE) on the Role of Court Presidents: <https://rm.coe.int/opinion-no-19-on-the-role-of-court-presidents/16806dc2c4>

судів і суддів, утверджувати незалежність суду, забезпечувати захист суддів від втручання в їхню діяльність, а також підвищувати рівень роботи з кадрами у системі судів (частина друга статті 126 Закону).

До завдань суддівського самоврядування належить вирішення, зокрема, питань щодо: обрання суддів на адміністративні посади в судах у порядку, встановленому цим Законом (пункт 4 частини четвертої статті 126 Закону).

Організаційними формами суддівського самоврядування є збори суддів, Рада суддів України, з'їзд суддів України (частина перша статті 127 Закону).

В цьому контексті слід вказати, що, з огляду на специфічні завдання голів Верховних Судів, КРЄС застерігає від ризику надмірного накопичення різних повноважень у межах їхньої компетенції, що може негативно вплинути на незалежність судової влади та довіру громадськості до її неупередженості (пункт 52 Висновку № 19).

Отже, беручи до уваги зазначене вище, вважаємо, що запропонований механізм призначення суддів на адміністративні посади та їх дострокового звільнення Головою Верховного Суду не відповідає завданням суддівського самоврядування, визначеним у Законі, оскільки закріплення за Головою Верховного Суду вказаних повноважень свідчитиме про втручання в діяльність органів суддівського самоврядування, а саме зборів суддів. У цьому випадку з'являються ризики порушення принципу незалежності суддів, яка забезпечується, зокрема, функціонуванням органів суддівського врядування та самоврядування. В цій частині законопроект потребує суттєвого доопрацювання.

Таким чином, законопроект № 8296 не суперечить євроінтеграційним зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції, однак потребує суттєвого доопрацювання.

2) Проектом закону передбачено доповнення частини сьомої статті 20 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» додатковою підставою припинення повноважень судді на адміністративній посаді, а саме *в разі тимчасового відсторонення судді від здійснення правосуддя*.

Згідно із частиною першою статті 62 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» суддю може бути тимчасово відсторонено від здійснення правосуддя за рішенням Вищої ради правосуддя: 1) у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності; 2) при проведенні кваліфікаційного оцінювання; 3) в порядку застосування дисциплінарного стягнення.

Підставою для внесення Вищою кваліфікаційною комісією суддів України до Вищої ради правосуддя подання про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя при проведенні кваліфікаційного оцінювання є значення інформації, неповнота або недостовірність якої була виявлена при проведенні кваліфікаційного оцінювання.

Відповідно до частини сьомої статті 66 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя припиняється з дня ухвалення Вищою кваліфікаційною комісією суддів України рішення про підтвердження здатності судді здійснювати правосуддя у

відповідному суді або з дня звільнення судді з посади внаслідок непідтвердження здатності судді здійснювати правосуддя у відповідному суді - без ухвалення Вищою радою правосуддя окремого рішення про припинення тимчасового відсторонення судді від здійснення правосуддя.

У разі прийняття запропонованих проектом змін неповнота інформації, виявлена при проведенні кваліфікаційного оцінювання, стане підставою для припинення повноважень судді на адміністративній посаді *навіть у разі ухвалення Вищою кваліфікаційною комісією суддів України рішення про підтвердження здатності судді здійснювати правосуддя у відповідному суді.*

Отже, вважаємо, що в цій частині законопроект потребує доопрацювання.

Таким чином, беручи до уваги зазначене вище, вважаємо, що законопроект № 8296 не суперечить євроінтеграційним зобов'язанням України, однак потребує суттєвого доопрацювання з урахуванням наведених зауважень.

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу.

Проект закону **не суперечить** міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції, однак **потребує суттєвого доопрацювання з урахуванням наведених зауважень.**

ВИСНОВОК

**щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України
"Про судоустрій і статус суддів" щодо удосконалення процедури обрання
суддів на адміністративні посади та звільнення з цих посад»**
(реєстр. № 8296-1 від 04.01.2023 р., н. д. Мамка Г. М.)¹

1. Загальна характеристика законопроєкту.

Проєкт закону № 8296-1 є альтернативним до основного законопроєкту «Про внесення змін до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" щодо врегулювання процедури обрання (призначення) суддів на адміністративні посади та звільнення з цих посад» (реєстр. № 8296 від 21.12.2022 р.).

У пояснювальній записці до законопроєкту зазначено, що його метою є вирішення проблем процедури обрання суддів на адміністративні посади та звільнення з цих посад, а також надання повноваження Раді суддів України щодо звільнення судді із такої адміністративної посади у разі заняття адміністративної посади у суді більше ніж два повних строки поспіль.

На відміну від положень основного законопроєкту, автор альтернативного законопроєкту пропонує інший шлях вирішення проблем в рамках процедури обрання суддів на адміністративні посади та звільнення з цих посад, а саме надання права найстаршому судді тимчасово виконувати повноваження голови або заступника суду у разі необрання судді на відповідну вакантну адміністративну посаду.

Законопроєктом № 8296-1 пропонується внести зміни до Закону України «Про судоустрій і статус суддів», відповідно до яких у разі, якщо збори суддів самостійно не можуть обрати голову місцевого суду, його заступника, голову апеляційного суду, його заступника, голову вищого спеціалізованого суду, його заступника на адміністративну посаду упродовж одного місяця з моменту виникнення вакантної посади, повноваження голови суду, заступника голови такого суду *виконує найстарший за віком суддя цього суду* до обрання на відповідну адміністративну посаду на зборах суддів цього суду відповідного судді, але *не більше ніж 180 календарних днів* з дня початку виконання повноважень.

Також законопроєкт передбачає, що у разі, якщо збори суддів *після закінчення 180-денного строку виконання найстаршим за віком суддею цього*

¹ Проєкт закону спрямований на виконання міжнародно-правових зобов'язань України у сфері європейської інтеграції.

Комітет розглянув проєкт Закону на своєму засіданні 13 березня 2026 року (протокол № 254) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

суду повноважень голови суду, заступника голови самостійно не можуть обрати на вакантну адміністративну посаду суддю, повноваження голови суду, заступника голови такого суду виконує наступний за віком суддя цього суду до обрання на відповідну адміністративну посаду на зборах суддів цього суду відповідного судді, але не більше ніж 180 календарних днів з дня початку виконання повноважень.

2. Належність законопроекту за предметом правового регулювання до міжнародно-правових зобов'язань України в сфері європейської інтеграції та сфери дії права Європейського Союзу.

Положення законопроекту спрямовані на врегулювання правовідносин у сфері правосуддя, а саме відносин, пов'язаних із діяльністю органів суддівського самоврядування.

Право ЄС не містить конкретних норм, які регулюють питання здійснення суддівського самоврядування в державах-членах Союзу. Як правило, такі правовідносини врегульовано на рівні національного законодавства.

Однак, відповідно до *acquis* ЄС держави-члени мають дотримуватись принципу незалежності судової влади, який, зокрема, забезпечується шляхом ефективного функціонування суддівського самоврядування.

Щодо зобов'язань України в рамках європейської інтеграції, то правовідносини, які пропонують врегулювати автори законопроекту, охоплюються зобов'язаннями в рамках:

1) *Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію);*

2) *Дорожньої карти з питань верховенства права, схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 травня 2025 року № 475-р «Деякі питання забезпечення переговорного процесу про вступ України до Європейського Союзу за кластером 1 «Основи процесу вступу до ЄС» (далі - Дорожня карта з питань верховенства права).*

Під час аналізу законопроекту № 8296-1 було враховано Висновок № 19 (2016) «Про роль голів судів» Консультативної Ради Європейських суддів (далі – КРЕС).

3. Відповідність законопроекту міжнародно-правовим зобов'язанням України в сфері європейської інтеграції та праву ЄС.

У статті 2 Договору про Європейський Союз вказано, що Союз засновано на цінностях поваги до людської гідності, свободи, демократії, рівності, верховенства права та поваги до прав людини, зокрема осіб, що належать до меншин. Ці цінності є спільними для всіх держав-членів у суспільстві, де панує плюралізм, недискримінація, толерантність, правосуддя, солідарність та рівність жінок і чоловіків.

Відповідно до статті 2 Розділу I «Загальні принципи» Угоди про асоціацію повага до демократичних принципів, прав людини та основоположних свобод,

як визначено, зокрема, у відповідних документах щодо захисту прав людини, серед яких Конвенція Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, а також повага до *принципу верховенства права* повинні формувати основу внутрішньої та зовнішньої політики Сторін і є основними елементами цієї Угоди.

Статтею 14 Розділу III «Юстиція, свобода та безпека» Угоди про асоціацію передбачено, що в рамках співробітництва у сфері юстиції, свободи та безпеки Сторони надають особливого значення утвердженню *верховенства права* та *укріпленню інституцій усіх рівнів у сфері управління загалом та правоохоронних і судових органів зокрема*. Співробітництво буде спрямоване, зокрема, на *зміцнення судової влади, підвищення її ефективності, гарантування її незалежності та неупередженості* та боротьбу з корупцією. Співробітництво у сфері юстиції, свободи та безпеки буде відбуватися на основі принципу поваги до прав людини та основоположних свобод.

Одним із стратегічних результатів **Дорожньої карти з питань верховенства права** є посилення незалежності суддів та прокурорів і недопустимості втручання у їх діяльність під час здійснення правосуддя. З метою досягнення цієї стратегічної цілі Дорожньою картою передбачено реалізацію такого заходу як *розроблення та прийняття закону, спрямованого на унеможливлення перебування на посаді голови суду, незалежно від інстанції, понад два строки або двох переобрань підряд, а також унормування положень на випадок, коли збори суддів не обирають голову суду у встановлений законом строк* (захід 2, стратегічне завдання 1, підрозділ (а) дотримання гарантій незалежності та неупередженості суддів, прокурорів та членів органів суддівського врядування, Розділ 1.2 Незалежність та неупередженість, Глава I. Правосуддя, строк виконання - I квартал 2026 р).

У **Висновку № 19 (2016) «Про роль голів судів»**² КРЕС зазначає, що роль голів судів полягає в тому, щоб: а) представляти суд та колег-суддів; б) забезпечувати ефективне функціонування суду і в такий спосіб покращувати його служіння суспільству; в) виконувати юрисдикційні функції. Виконуючи свої завдання, *голови судів захищають незалежність і неупередженість суду та окремих суддів* (пункт 6 Висновку № 19).

КРЕС у своєму висновку вказує, що в національних правових системах існують різні підходи до обрання, призначення, відбору голів суддів: в деяких системах голови суддів призначаються з-поміж суддів; водночас в інших системах призначення голів суддів відбувається ззовні (пункт 37 Висновку № 19).

У деяких державах-членах КРЕС голови судів не проходять відбір та/або не призначаються, а обираються їхніми колегами – суддями суду. КРЕС вважає, що в такий системі також повинні переважати об'єктивні критерії заслуг та компетентності (пункт 40 Висновку № 19).

² Opinion No. 19 (2016) of the Consultative Council of European Judges (CCJE) on the Role of Court Presidents: <https://rm.coe.int/opinion-no-19-on-the-role-of-court-presidents/16806dc2c4>

Держави-члени КРЄС обрали різні підходи щодо строку повноважень голів судів, який може становити від двох до семи років з можливістю поновлення один або кілька разів. У деяких країнах голови судів після обрання/призначення можуть обіймати посаду до звільнення у відставку (пункт 44 Висновку № 19).

Голову суду можна звільнити з посади (наприклад, після дисциплінарного провадження) лише після застосування, як мінімум, тих гарантій та процедур, які застосовуються під час розгляду питання про звільнення з посади звичайного судді. Серйозні організаційні помилки або нездатність виконувати функції голови суду можуть стати підставою для початку процедури звільнення. Будь-яке дострокове звільнення повинно здійснюватись в рамках чітко встановленої процедури з урахуванням гарантій, з чіткими та об'єктивними критеріями (пункт 46 Висновку № 19).

Щодо пропозицій та зауважень до законопроекту

1) Проектом закону пропонується внести зміни до частини дев'ятої статті 20 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», відповідно до яких суддя, обраний на адміністративну посаду, в порядку передбаченому цим законом, не може обіймати одну адміністративну посаду відповідного суду *більш як два повних строки поспіль*.

Вважаємо, що таке **формулювання проєкту норми містить серйозні ризики для зловживань** з огляду на наступне.

Згідно із чинною частиною шостою статті 20 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» суддя, якого достроково звільнено з адміністративної посади в суді (крім звільнення з адміністративної посади за його заявою), не може бути обраний на будь-яку адміністративну посаду в судах протягом двох років з дня такого дострокового звільнення.

На практиці може виникнути ситуація, коли суддя, обраний на адміністративну посаду, може написати заяву про звільнення з адміністративної посади до закінчення строку повноважень на такій посаді. В такому випадку цей суддя *буде вважатись таким, що обіймав адміністративну посаду неповний строк*, що у свою чергу дозволить йому претендувати на зайняття адміністративної посади після перебування на ній впродовж двох строків поспіль. Тобто обмеження, запропоновані автором законопроекту в частині дев'ятій статті 20 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», не будуть поширюватись на такого суддю.

У зв'язку з наведеним, вважаємо за необхідне висловити **серйозні застереження до вказаних положень, оскільки на практиці останні можуть призвести до серйозних зловживань, що в подальшому матиме негативний вплив на ефективне функціонування суду. Тривале перебування одного і того ж судді на одній адміністративній посаді створює передумови для суттєвого порушення принципів суддівського самоврядування. Тому в цій частині проєкт закону потребує суттєвого доопрацювання.**

2) Проектом закону пропонується внесення змін до частини четвертої статті 20 та частини четвертої статті 42 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», згідно із якими у випадку недотримання обмежень визначених частиною дев'ятою статті 20 Закону в редакції законопроекту (суддя, обраний на адміністративну посаду в порядку, передбаченому цим законом, не може обіймати одну адміністративну посаду відповідного суду більш як два повних строки поспіль), голова місцевого суду, його заступник, голова апеляційного суду, його заступники, голова вищого спеціалізованого суду, його заступники, а також голова касаційного суду *можуть бути достроково звільнені з посади Радою суддів України.*

На нашу думку, запропоновані формулювання потребують доопрацювання з огляду на таке.

Рада суддів України є вищим органом суддівського самоврядування та діє як виконавчий орган з'їзду суддів України.

Рада суддів України організовує виконання рішень з'їзду суддів України та контроль за їх виконанням, а також вирішує питання про скликання з'їзду суддів України.

До повноважень Ради суддів України належать, зокрема, такі питання:

1) розробляє та організовує виконання заходів щодо забезпечення незалежності судів і суддів, поліпшення стану організаційного забезпечення діяльності судів;

2) розглядає питання правового захисту суддів, соціального захисту суддів та їхніх сімей, приймає відповідні рішення з цих питань;

3) здійснює контроль за організацією діяльності судів, заслуховує з цих питань Голову Державної судової адміністрації України, його заступників, керівників структурних підрозділів і територіальних управлінь Державної судової адміністрації України;

4) звертається з пропозиціями щодо питань діяльності судів до органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

5) затверджує зразки посвідчень судді, судді у відставці.

З огляду на зазначене, пропозиція автора законопроекту надати Раді суддів України повноваження достроково звільняти суддів з адміністративної посади видається необґрунтованою, оскільки такий підхід, по-перше, перешкоджатиме здійсненню зборами суддів суддівського самоврядування та, по-друге, не відповідає суті завдань, які покладені на Раду суддів України згідно із законом. Отже, в цій частині законопроект потребує доопрацювання.

Більше того, запропоноване положення за своєю суттю створює лише зайвий механізм дострокового звільнення Радою суддів України, оскільки зайняття суддею однієї адміністративної посади відповідного суду більш як два повних строки поспіль становитиме порушення Закону «Про судоустрій і статус суддів», який чітко передбачає, що обрання судді на адміністративну посаду без додержання вимог закону не допускається.

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу.

Проект закону не суперечить міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері євроінтеграції, однак потребує суттєвого доопрацювання з урахуванням наведених зауважень.

ВИСНОВОК

щодо проєкту Закону про внесення змін до Закону України "Про державну допомогу суб'єктам господарювання" щодо відновлення дії його окремих норм, особливостей їх застосування під час дії правового режиму воєнного стану та удосконалення проведення моніторингу державної допомоги суб'єктам господарювання
(реєстр. № 14345 від 30.12.2025, Кабінет Міністрів України)¹

1. Загальна характеристика законопроєкту.

Законопроєкт, як зазначено в пояснювальній записці до нього, розроблено з метою відновлення дії окремих норм статей Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», які наразі не застосовуються. Зазначене сприятиме забезпеченню захисту та розвитку конкуренції, прозорості функціонування системи державної допомоги та дотримання міжнародних зобов'язань України у сфері державної допомоги, передбачених Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.

2. Належність законопроєкту за предметом правового регулювання до міжнародно-правових зобов'язань України в сфері європейської інтеграції та сфери дії права Європейського Союзу.

Предмет правового регулювання законопроєкту охоплюється положеннями Глави 10 «Конкуренція» Розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею», Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію).

Правовідносини, які є предметом правового регулювання законопроєкту, в Європейському Союзі регулюються:

¹ Комітет розглянув проєкт Закону на своєму засіданні 13 березня 2026 року (протокол № 254) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

Законопроєкт спрямований на виконання міжнародно-правових зобов'язань України у сфері європейської інтеграції.

– Регламентом Ради (ЄС) 2015/1589 від 13 липня 2015 року про встановлення детальних правил застосування статті 108 Договору про функціонування Європейського Союзу (Official Journal L 248, 24.9.2015, р. 9–29) (далі – Регламент 2015/1589);

– Регламентом Комісії (ЄС) 2023/2831 від 13 грудня 2023 року про застосування статей 107 та 108 Договору про функціонування Європейського Союзу до допомоги *de minimis* (Official Journal L, 2023/2831, 15.12.2023) (далі – Регламент ЄК 2023/2381);

– Регламентом Комісії (ЄС) 2023/2832 від 13 грудня 2023 року про застосування статей 107 і 108 Договору про функціонування Європейського Союзу до допомоги *de minimis*, наданої підприємствам, які надають послуги загального економічного інтересу (Official Journal L, 2023/2832, 15.12.2023) (далі – Регламент ЄК 2023/2382);

– Повідомленням Комісії 2016/С 262/01 від 19 липня 2016 року щодо поняття державної допомоги згідно зі статтею 107 (1) Договору про функціонування Європейського Союзу (Official Journal С 262, 19.7.2016, рр. 1–50) (далі – Повідомлення ЄК 2016/С 262/01);

– Повідомленням Комісії 2012/С 8/02 від 11 січня 2012 року щодо застосування правил Європейського Союзу про державну допомогу до компенсації, наданої за надання послуг загального економічного інтересу (Official Journal С8, 11.1.2012, рр. 4–14) (далі – Повідомлення ЄК 2012/С 8/02).

3. Відповідність законопроєкту міжнародно-правовим зобов'язанням України в сфері європейської інтеграції та праву ЄС.

За результатами правового аналізу проєкту Закону щодо його відповідності *acquis* ЄС та Угоді про асоціацію слід зазначити таке.

Європейська Комісія за результатами проведення 27-29 січня 2025 року скринінгових зустрічей за переговорним розділом 8 «Конкурентна політика», у своєму звіті зазначає: *«Процедурні правила України щодо контролю за державною допомогою частково узгоджені з правом ЄС. Повноваження Комісії з питань державної допомоги, визначені Законом, загалом відповідають повноваженням Європейської Комісії при контролі допомоги, яку надають держави-члени ЄС. Зокрема, Закон містить положення про призупинення дії допомоги, що перебуває на розгляді АМКУ, та передбачає можливість повернення несумісної допомоги. Відповідно до статей 9 і 10 Закону про державну допомогу, якщо АМКУ не ухвалює рішення протягом двох місяців з початку офіційного розслідування, допомога вважається схваленою. Це не відповідає процедурним нормам ЄС, тому Україні необхідно узгодити своє законодавство з Регламентом 2015/1589. Потрібна подальша гармонізація з*

Регламентом Ради, що визначає правила застосування статті 108 Договору про функціонування ЄС, та з відповідними Регламентами і Повідомленнями Комісії, зокрема щодо розрахунку строків і розгляду скарг. <..> Потрібні подальші зусилля в усіх зазначених сферах для узгодження національного законодавства України з правом ЄС».

Європейський Союз у доповіді 2025 року щодо України (Розділ 8 «Конкурентна політика», Кластеру 2 «Внутрішній ринок»), зазначає: «Щодо законодавчої бази, закон про державну допомогу потребує внесення змін з низки питань, щоб забезпечити його відповідність правилам ЄС щодо державної допомоги, як в частині матеріально-правових, так і процесуальних норм. Очікується, що Україна внесе зміни та введе в дію оновлене законодавство про державну допомогу, включаючи правила щодо послуг загального економічного значення, а також скасує процедуру призупинення застосування контролю державної допомоги.

Україна затвердила додаткові імплементаційні положення щодо критеріїв оцінки сумісності державної допомоги для підприємств. Вона також подала до Комісії звіт, в якому продемонструвала деякий прогрес у складанні реєстру державної допомоги, але все ще має підготувати та подати повну та вичерпну інформацію про реєстр існуючих заходів державної допомоги.

Необхідне подальше приведення законодавства у відповідність до *acquis* ЄС з питань державної допомоги та, за необхідності, внесення змін до законодавства, а також зосередження уваги на забезпеченні його виконання. Сюди також входять конкретні аспекти, такі як прозорість фінансових відносин з державними підприємствами, а також фінансова прозорість у межах певних підприємств та розділення рахунків у підприємствах з метою уникнення перехресного субсидування економічної діяльності з зобов'язань з надання публічних послуг та/або діяльності, пов'язаної з послугами загального економічного інтересу, у межах підприємств.

Що стосується імплементації, контроль за державною допомогою залишається призупиненим під час дії воєнного стану, а також відсутній обов'язок повідомляти Антимонопольний комітет України про нові або змінені заходи державної допомоги. Україна готує законодавчі зміни для скасування призупинення контролю за державною допомогою, які мають бути прийняті разом з необхідними адміністративними заходами для їхнього впровадження. Контроль за державною допомогою вже частково відновлено в частині допомоги, що надається через Фонд розвитку підприємництва, починаючи з листопада 2024 року».

Відповідно до положень статті 267 Угоди про асоціацію, «для виконання зобов'язань, зазначених у статтях 262-266 цієї Угоди:

«1. Україна протягом трьох років з дати набрання чинності цією Угодою має, зокрема, прийняти національне законодавство про державну допомогу та створити незалежний у своїй діяльності орган, який матиме повноваження, необхідні для застосування у повному обсязі статті 262 цієї Угоди. Цей орган, inter alia, матиме повноваження дозволяти схеми державної допомоги та індивідуальні випадки надання допомоги відповідно до критеріїв, визначених у статтях 262 та 264 цієї Угоди, а також вимагати повернення державної допомоги, яка була надана незаконно. Будь-яка нова допомога, яка надається в Україні, має відповідати положенням статей 262 та 264 цієї Угоди протягом одного року з дати створення такого органу».

Законопроектом, що внесений на розгляд після публікації вищезгаданих звітів Європейської Комісії, пропонуються такі основні зміни до Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»:

1) у статті 1 Закону, зокрема, передбачити визначення термінів «дата надання державної допомоги / дата надання незначної допомоги», «важливий проєкт спільного інтересу сторін Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами з іншої сторони», «економічна діяльність», «незначна допомога», нову редакцію термінів «державна допомога суб'єктам господарювання», «послуги, що становлять загальний економічний інтерес» з метою гармонізації Закону з *acquis* ЄС;

2) у статті 3 Закону, якою визначається сфера застосування Закону, зокрема, передбачити виключення відповідних положень про непоширення дії цього Закону;

3) у пункті 2 частини першої статті 5 передбачити, що державна допомога є допустимою, якщо надається на відшкодування збитків, спричинених надзвичайними ситуаціями, при дотриманні відповідних умов;

4) у статті 6 – щодо визначення цілей державної допомоги, яка може бути визнана допустимою, з урахуванням положень Угоди про асоціацію;

5) у статті 8 – що до повноважень Комітету належатиме визначення: порядку визначення обсягу державної допомоги для окремих форм державної допомоги; умов, за яких діяльність не вважається економічною діяльністю, та інших умов, за яких заходи з підтримки суб'єктів господарювання не належать до державної допомоги та не потребують подання до Уповноваженого органу повідомлення про нову державну допомогу; умов віднесення підтримки за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів до незначної допомоги;

6) у статті 16 – щодо реєстру державної допомоги, інформації, яка має до нього подаватися;

7) у розділі 9 «Прикінцеві та перехідні положення», зокрема, пропонується визначити особливості застосування його положень під час дії правового режиму воєнного стану, зокрема, з урахуванням поточної ситуації на територіях України, на яких ведуться активні бойові дії або тимчасово окупованих російською федерацією.

Запропоновані законопроектом зміни не суперечать положенням Регламенту 2015/1589, Регламенту Комісії 2023/2831, Регламенту Комісії 2023/2832, Повідомлення ЄК 2012/С 8/02 та Повідомлення ЄК 2016/С 262/01.

Разом з цим, деякі його положення, зокрема, в частині визначення понять «отримувач державної допомоги», «чинна державна допомога» потребують подальшого опрацювання.

Окремі норми законопроекту, що встановлюють особливості застосування його положень під час дії правового режиму воєнного стану **можуть бути застосовані з метою досягнення цілей, передбачених статтями 472 «Заходи, пов'язані з суттєвими інтересами безпеки» та 143 «Винятки, пов'язані з безпекою» Угоди про асоціацію.**

За інформацією Національного координатора (Мінекономіки), було отримано позицію Сторони ЄС, згідно з якою положення законопроекту визнано достатніми для виконання вимог кроку 6.9 Плану України в рамках реалізації інструменту «Ukraine Facility» щодо набрання чинності оновленого законодавства про державну допомогу, включаючи положення щодо послуг загального економічного інтересу з повним відновленням контролю державної допомоги з боку Антимонопольного комітету, за винятком рекапіталізації державою системно важливих банків, що мають допуск до державної таємниці для фінансування оборонної промисловості на час дії воєнного стану.

Однак, виконання цього індикатора - протерміновано (плановий строк виконання - IV квартал 2025).

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу.

Проект Закону в цілому **не суперечить** міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та праву Європейського Союзу, разом з тим **потребує термінологічного доопрацювання** і окремі норми можуть використовуватись як винятки у зв'язку зі статтями 143 та 472 Угоди про асоціацію.

Голова Комітету

І.О. КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ

ВИСНОВОК

щодо проєкту Закону про внесення змін до Закону України "Про державну допомогу суб'єктам господарювання" щодо особливостей застосування його положень під час дії правового режиму воєнного стану та вдосконалення моніторингу державної допомоги суб'єктам господарювання
(реєстр. № 14345-1 від 15.01.2026, н.д. Буймістер Л.А.)¹

1. Загальна характеристика законопроекту.

Законопроект, як зазначено в пояснювальній записці до нього, розроблено з метою відновлення повноцінної дії Закону України "Про державну допомогу суб'єктам господарювання" в умовах воєнного стану, забезпечення його відповідності праву ЄС та підвищення ефективності державної підтримки бізнесу. Законопроект розроблено з урахуванням особливостей воєнного часу – зокрема, він пропонує поновити дію механізмів контролю держдопомоги, але із визначеними винятками для територій активних бойових дій чи окупації. Одночасно законопроект спрямований на вдосконалення моніторингу державної допомоги та механізмів контролю за її допустимістю для конкуренції.

2. Належність законопроекту за предметом правового регулювання до міжнародно-правових зобов'язань України в сфері європейської інтеграції та сфери дії права Європейського Союзу.

Предмет правового регулювання законопроекту охоплюється положеннями Глави 10 «Конкуренція» Розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею», Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію).

Правовідносини, які є предметом правового регулювання законопроекту, в Європейському Союзі регулюються:

– Регламентом Ради (ЄС) 2015/1589 від 13 липня 2015 року про встановлення детальних правил застосування статті 108 Договору про

¹ Комітет розглянув проєкт Закону на своєму засіданні 13 березня 2026 року (протокол № 254) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

функціонування Європейського Союзу (Official Journal L 248, 24.9.2015, р. 9–29) (далі – Регламент 2015/1589);

– Регламентом Комісії (ЄС) 2023/2831 від 13 грудня 2023 року про застосування статей 107 та 108 Договору про функціонування Європейського Союзу до допомоги *de minimis* (Official Journal L, 2023/2831, 15.12.2023) (далі – Регламент ЄК 2023/2381);

– Регламентом Комісії (ЄС) 2023/2832 від 13 грудня 2023 року про застосування статей 107 і 108 Договору про функціонування Європейського Союзу до допомоги *de minimis*, наданої підприємствам, які надають послуги загального економічного інтересу (Official Journal L, 2023/2832, 15.12.2023) (далі – Регламент ЄК 2023/2382);

– Повідомленням Комісії 2016/С 262/01 від 19 липня 2016 року щодо поняття державної допомоги згідно зі статтею 107 (1) Договору про функціонування Європейського Союзу (Official Journal С 262, 19.7.2016, рр. 1–50) (далі – Повідомлення ЄК 2016/С 262/01);

– Повідомленням Комісії 2012/С 8/02 від 11 січня 2012 року щодо застосування правил Європейського Союзу про державну допомогу до компенсації, наданої за надання послуг загального економічного інтересу (Official Journal С8, 11.1.2012, рр. 4–14) (далі – Повідомлення ЄК 2012/С 8/02).

3. Відповідність законопроекту міжнародно-правовим зобов'язанням України в сфері європейської інтеграції та праву ЄС.

За результатами правового аналізу проєкту Закону щодо його відповідності *acquis* ЄС та Угоді про асоціацію слід зазначити таке.

Положення альтернативного законопроекту значною мірою корелюють із нормами основного законопроекту та загалом відповідають європейським правовим стандартам. Разом із цим, для забезпечення повної імплементації актів права ЄС, доцільно звернути увагу на наступні положення:

1. Відповідно до розділу 3.2 Повідомлення ЄК 2016/С 262/01 до «місцевих ресурсів» та «ресурсів держави» також належать «інші кошти», як це передбачено Законом України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» (далі – Закон).

Водночас в абзацах одинадцятому і тридцятому пункту 1 розділу I проєкту Закону, якими передбачено визначення термінів «місцеві ресурси» та «ресурси держави», це уточнення відсутнє.

2. Відповідно до статті 1 (f) Регламенту 2015/1589 «незаконна допомога» означає нову допомогу, впроваджену всупереч статті 108(3) ДФЄС.

Статтею 108(3) ДФЄС, зокрема, передбачено, що держави-члени інформують Європейську Комісію (далі – Комісія) про будь-які плани щодо

надання або зміни допомоги завчасно, щоб вона мала змогу подати свої коментарі. Якщо Комісія вважає, що будь-який такий план є несумісний з внутрішнім ринком з огляду на статтю 107, вона невідкладно розпочинає процедуру, передбачену в частині другій. Зацікавлена держава-член не вживає запланованих заходів до завершення цієї процедури остаточним рішенням.

Водночас, проектом Закону пропонується пункт 10 частини першої статті 1 Закону викласти в редакції, відповідно до якої незаконною державною допомогою визнаватиметься нова державна допомога, надана до прийняття Уповноваженим органом рішення про державну допомогу або надана всупереч рішення Уповноваженого органу про визнання державної допомоги недопустимою і про допустимість державної допомоги, крім державної допомоги, надавачі якої згідно із цим Законом звільнені від обов'язку повідомлення про таку державну допомогу.

Таким чином, пропонується визнавати незаконною державною допомогою нову державну допомогу, крім державної допомоги, надавачі якої згідно із цим Законом звільнені від обов'язку повідомлення про таку державну допомогу, без урахування того, що така державна допомога може надаватися не відповідно до умов допустимості державної допомоги, щодо якої передбачено звільнення від обов'язку повідомлення згідно із цим Законом.

Крім того, у запропонованому визначенні не враховується, що за результатами розгляду справи про державну допомогу може бути прийняте рішення про допустимість нової державної допомоги для конкуренції за умови виконання надавачем та отримувачем державної допомоги встановлених Уповноваженим органом з питань державної допомоги, яким є Антимонопольний комітет України (далі – Уповноважений орган), зобов'язань, які можуть бути не виконані, що також має наслідком визнання такої допомоги незаконною.

Враховуючи викладене, з метою гармонізації з *acquis* ЄС визначення терміну «незаконна державна допомога» потребує доопрацювання.

3. Регламент 2023/2831 і Регламент 2023/2832 визначають, зокрема, умови віднесення підтримки за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів до незначної допомоги.

Разом із тим, у проекті Закону не передбачено повноважень Уповноваженого органу щодо визначення умов віднесення підтримки за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів до незначної допомоги. Водночас, визначення таких умов є необхідним для імплементації положень Регламенту 2023/2831 і Регламенту 2023/2832 та, відповідно, забезпечення правил надання незначної допомоги, як це передбачають положення статті 264 Угоди про асоціацію.

Крім того, відповідно до статті 3 (2) Регламенту 2023/2832 загальна сума допомоги *de minimis*, наданої кожною державою-членом одному підприємству, що надає послуги загального економічного інтересу, не повинна перевищувати 750 000 євро протягом будь-якого трирічного періоду.

Водночас проєктом Закону пропонується пунктом 11 частини першої статті 1 Закону визначити, що незначна державна допомога – державна допомога одному суб'єкту господарювання, сукупний розмір якої незалежно від форм та джерел її надання *не перевищує суми, еквівалентної 300 тисячам євро*, визначеної за офіційним валютним курсом, встановленим Національним банком України на дату надання допомоги, розрахованої за будь-який трирічний період її надання.

Зважаючи на викладене, запропоноване визначення «незначна державна допомога» не відповідає *acquis* ЄС.

4. У пункті 48 Повідомлення ЄК 2012/С 8/02, зазначається, що Комісія вважає, що було б недоцільно пов'язувати конкретні зобов'язання щодо надання громадських послуг із діяльністю, яка вже надається або може бути надана задовільно та за умов, таких як ціна, об'єктивні характеристики якості, безперервність та доступ до послуги, що відповідають суспільним інтересам, визначеним державою, підприємствами, що працюють за нормальних ринкових умов.

Відповідно до пункту 15 Повідомлення ЄК 2012/С 8/02 зобов'язання надавати послуги, що становлять загальний економічний інтерес, повинно бути покладено на відповідне підприємство шляхом прийняття одного або декількох актів, форма яких може бути визначена кожною державою-членом. Термін «держава-член» охоплює *центральні, регіональні та місцеві органи*.

Водночас у проєкті Закону пунктом 16 частини першої статті 1 Закону пропонується встановити, що послуги, що становлять загальний економічний інтерес – послуги, пов'язані із задоволенням особливо важливих загальних потреб громадян, перелік яких встановлюється законами та актами Кабінету Міністрів України.

У проєкті Закону обмежується коло суб'єктів та способів, у який можуть визначатися послуги, що становлять загальний економічний інтерес. Зокрема, наведене поняття не дозволяє визначати послуги, що становлять загальний економічний інтерес, органам місцевого самоврядування, що не відповідає праву ЄС.

5. Відповідно до статті 1 (d) Регламенту 2015/1589 «схема допомоги» означає будь-який акт, на основі якого суб'єктам господарювання, визначеним у такому акті загальним та абстрактним чином, може бути надано індивідуальну допомогу без потреби в додаткових імплементаційних заходах, та будь-який акт,

на основі якого одному чи декільком суб'єктам господарювання може бути надано допомогу, не пов'язану з конкретним проектом, на невизначений строк та/або в невизначеному розмірі.

Проектом Закону пропонується у пункті 17 статті 1 Закону встановити, що програма державної допомоги – нормативно-правовий акт або сукупність актів, на підставі яких суб'єктам господарювання передбачається надання державної допомоги впродовж певного або невизначеного періоду у визначеному або невизначеному розмірі.

З урахуванням зазначеного запропоноване визначення «програма державної допомоги» не повною мірою відповідає асquis ЄС та потребує доопрацювання.

6. Проект Закону не містить визначення терміну «економічна діяльність».

Відповідно до пункту 12 Повідомлення ЄК 2016/С 262/01 будь-яка діяльність, що полягає у пропозиції товарів та послуг на ринку, є економічною діяльністю. Крім того, у пункті 9 Повідомлення ЄК 2016/С 262/01 зазначається, що застосування правил державної допомоги не залежить від того, чи створено суб'єкт господарювання для отримання прибутку.

Враховуючи викладене, з метою гармонізації Закону з асquis ЄС у проекті Закону потрібно передбачити визначення терміну «економічна діяльність».

7. Проект Закону не містить визначення терміну «перевага».

Згідно з пунктом 66 Повідомлення ЄК 2016/С 262/01 «перевага» у значенні статті 107(1) Договору – це будь-яка економічна вигода, яку підприємство не могло б отримати за звичайних ринкових умов, тобто за відсутності втручання держави.

З огляду на викладене з метою гармонізації Закону з асquis ЄС у проекті Закону потрібно передбачити визначення терміну «перевага».

8. Згідно зі статтею 2 (28) Регламенту Комісії (ЄС) 651/2014 «дата надання допомоги» – дата, коли бенефіціару надається законне право на отримання допомоги відповідно до чинного національного правового режиму.

проект Закону містить визначення терміну «дата надання державної допомоги суб'єктам господарювання», відповідно до якого такою датою є дата набуття отримувачем права (юридичного факту) на отримання державної допомоги на підставі відповідного нормативно-правового та/або розпорядчого акта, та/або іншого документа, яким надається таке право. Водночас, законопроект не містить визначення терміну «дата надання незначної допомоги», що може створювати правову невизначеність при застосуванні правил щодо обліку незначної допомоги, у тому числі при визначенні моменту її надання для цілей дотримання граничних порогів, ведення реєстру державної допомоги та оцінки правомірності її надання.

Отже, з метою гармонізації Закону з *acquis* ЄС, забезпечення правової визначеності, зокрема, при визначенні дати, з якої Уповноважений орган не може вимагати повернення незаконної державної допомоги, недопустимої для конкуренції, що є важливим при наданні інформації про незначну допомогу до реєстру державної допомоги, у проекті Закону потрібно передбачити визначення терміну «дата надання державної допомоги суб'єктам господарювання / дата надання незначної допомоги».

9. Відповідно до Угоди про асоціацію непоширення дії Закону можливе лише на підтримку у сфері сільського господарства та рибальства, а також для забезпечення сектору безпеки та оборони товарами, роботами і послугами оборонного призначення з урахуванням статті 266 «Сфера застосування» та статті 472 «Заходи, пов'язані з суттєвими інтересами безпеки» Угоди про асоціацію.

У проекті Закону передбачені зміни до частини другої статті 3 Закону, згідно з якими пропонується не поширювати дію Закону на підтримку господарської діяльності, пов'язаної з: інвестуванням в об'єкти інфраструктури із застосуванням процедур публічних закупівель, публічно-приватного партнерства, концесії; наданням послуг, що становлять загальний економічний інтерес, у частині компенсації витрат на надання таких послуг. Перелік послуг, що становлять загальний економічний інтерес, встановлюється законами та актами Кабінету Міністрів України.

Водночас Угода про асоціацію не передбачає непоширення правил державної допомоги на інші сфери.

10. Відповідно до статті 264 Угоди про асоціацію Сторони домовились, що вони застосовуватимуть статті 262, 263(3) або 263(4) цієї Угоди з використанням як джерела тлумачення критеріїв, що впливають із застосування статей 106, 107 та 93 ДФЄС, а також відповідне вторинне законодавство, рамкові положення, керівні принципи та інші чинні адміністративні акти Союзу.

З огляду на зазначене доцільно зауважити, що частина четверта статті 3 Закону у редакції проекту Закону потребує уточнення, що при застосовуванні норм Закону, інших нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до нього, враховується відповідна судова практика Суду Європейського Союзу, а також відповідне вторинне законодавство, рамкові положення, керівні принципи та інші адміністративні акти Європейського Союзу в частині, що впливають із застосування статей 93, 106 і 107 ДФЄС у сфері державної допомоги суб'єктам господарювання.

11. Відповідно до статті 107 (2) (b) ДФЄС сумісною з внутрішнім ринком є допомога для ліквідації наслідків стихійного лиха або надзвичайних ситуацій.

Також згідно зі статтею 262 (2) (b) Угоди про асоціацію вважатиметься сумісним із належним функціонуванням Угоди допомога на відшкодування збитків, спричинених природними катастрофами або надзвичайними ситуаціями.

Відповідно до статті 50 (2) Регламенту Комісії (ЄС) 651/2014 допомога на відшкодування відповідних збитків надається за таких умов:

а) компетентні державні органи держави-члена офіційно визнали характер події як стихійного лиха; та

б) існує прямий причинно-наслідковий зв'язок між стихійним лихом та збитками, яких зазнало постраждале підприємство.

Водночас у пункті 3 розділу I проєкту Закону пропонується встановити, що допустимою є державна допомога, яка надається з метою відшкодування збитків, завданих надзвичайними ситуаціями техногенного чи природного характеру, а також воєнними надзвичайними ситуаціями.

Отже, з метою адаптації положень Закону до актів права ЄС (*acquis* ЄС) зазначене положення проєкту Закону потребує доопрацювання.

12. Згідно зі статтею 262 (2) Угоди про асоціацію може вважатися сумісним із належним виконанням цієї Угоди, зокрема:

а) допомога для сприяння економічному розвитку регіонів з надзвичайно низьким рівнем життя або із суттєвим рівнем безробіття;

б) допомога для сприяння виконанню важливого проєкту задля спільного європейського інтересу або для виправлення значних порушень нормальної роботи в економіці України чи однієї з держав-членів Європейського Союзу;

с) допомога для сприяння розвитку певної економічної діяльності або певних економічних сфер, якщо така допомога не має несприятливого впливу на умови торгівлі всупереч інтересам Сторін;

д) допомога для підтримки культури та збереження культурної спадщини, якщо така допомога не має несприятливого впливу на умови торгівлі всупереч інтересам Сторін.

У пункті 4 розділу I проєкту Закону пропонується частину першу статті 6 Закону викласти в редакції, відповідно до якої державна допомога може бути визнана допустимою, якщо вона надаватиметься для таких цілей:

«...1) сприяння соціально-економічному розвитку регіонів, рівень життя в яких є низьким або рівень безробіття є високим;

2) виконання загальнодержавних програм розвитку або сприяння виконанню важливого проєкту спільного інтересу сторін Угоди про асоціацію, або розв'язання соціальних та економічних проблем загальнонаціонального характеру;

3) сприяння розвитку господарської діяльності або економічних сфер;

4) підтримки культури та збереження культурної спадщини;

5) сприяння відновленню та соціально-економічному розвитку регіонів і господарської діяльності, які постраждали від збройної агресії Російської Федерації...».

Разом з тим, відповідно до статті 262(4) Угоди про асоціацію, підприємства, уповноважені надавати послуги, що мають загальний економічний інтерес, або такі, які мають характер прибуткової монополії, підпорядковуються правилам, що містяться в цій частині в тій мірі, в якій застосування цих правил юридично або фактично не перешкоджає виконанню окремих завдань, визначених для них. Розвиток торгівлі не має зазнавати впливу настільки, наскільки це суперечитиме інтересам Сторін.

У праві ЄС критерії оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання для надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес, визначені: Рішенням Комісії (ЄС) 2025/2630 від 16.12.2025 про застосування статті 106(2) Договору про функціонування Європейського Союзу до державної допомоги у формі компенсації за надання публічних послуг, що надається певним підприємствам, яким доручено надання послуг загального економічного інтересу, та скасування Рішення 2012/21/ЄС; Повідомленням Комісії 2012/C 8/03.

У цьому зв'язку зміни до частини другої статті 6 Закону, запропоновані підпунктом 2 пункту 4 розділу I проекту Закону, потребують доповнення положеннями щодо визначення Кабінетом Міністрів України критеріїв оцінки допустимості окремих категорій державної допомоги, що надається для цілей, передбачених частиною першою цієї статті, а саме на надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес, зокрема щодо окремих сфер діяльності, які містять вимоги до розділення рахунків бухгалтерського обліку доходів і витрат на надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес, та іншої діяльності суб'єкта господарювання.

З огляду на викладене редакція частини першої статті 6 Закону, запропонована проектом Закону, у її поточному вигляді не забезпечує врахування критеріїв допустимості державної допомоги, що випливають із статті 262 Угоди про асоціацію та актів права ЄС (acquis ЄС) у сфері послуг загального економічного інтересу, і потребує доопрацювання.

13. Відповідно до статті 1 (е) Регламенту 2023/2831 та статті 1 (е) Регламенту 2023/2832 ці Регламенти застосовуються до допомоги, що надається підприємствам (підприємствам, що надають послуги загального економічного інтересу) в усіх секторах, за винятком допомоги, наданої на діяльність, пов'язану з експортом до третіх країн або держав-членів, а саме допомоги, безпосередньо пов'язаної з експортованими обсягами, створенням та функціонуванням мережі

розподілу або іншими поточними витратами, пов'язаними з експортною діяльністю.

Отже, у проєкті Закону також слід передбачити зміни до пункту 2 частини третьої статті 9 Закону, встановивши, що не подаються повідомлення щодо незначної допомоги, якщо така допомога не стосується експортної діяльності, яка безпосередньо пов'язана з обсягом експорту, створенням і функціонуванням мережі розповсюдження або іншими поточними витратами, пов'язаними з експортною діяльністю, та її надання не залежить від зобов'язання отримувача використовувати товари вітчизняного виробництва.

14. Згідно з пунктом 6 статті 4 Регламенту 2015/1589, якщо Комісія не прийняла рішення відповідно до пунктів 2, 3 або 4 *(за результатами розгляду повідомлення)* протягом періоду, встановленого в пункті 5 *(протягом двох місяців із дня, наступного за отриманням повного повідомлення, яким вважається повідомлення, якщо протягом двох місяців після його отримання або після отримання будь-якої запитаної додаткової інформації Комісія не звертається із запитом про надання будь-якої додаткової інформації)*, допомогу вважають такою, на яку Комісія надала дозвіл. Як наслідок, відповідна держава-член може запровадити відповідні заходи, надіславши Комісії попереднє повідомлення про це, окрім випадків, коли Комісія ухвалює рішення відповідно до цієї статті протягом 15 робочих днів із дати отримання такого повідомлення.

Враховуючи викладене, з метою адаптації Закону до актів права ЄС (acquis ЄС) вважаємо за доцільне передбачити у проєкті Закону зміни до частини сьомої статті 10 Закону, відповідно до яких якщо протягом строку розгляду повідомлення про нову державну допомогу, встановленого частиною п'ятою цієї статті, Уповноважений орган не розпочав розгляду справи про державну допомогу, рішення про допустимість державної допомоги для конкуренції вважається прийнятим. Надавач державної допомоги може надати таку державну допомогу після попереднього інформування Уповноваженого органу про наміри її надання, якщо Уповноважений орган не прийме рішення відповідно до частини шостої цієї статті протягом 15 робочих днів з дня отримання такої інформації.

15. Згідно з пунктами 6, 7 статті 9 Регламенту 2015/1589 рішення, прийняті відповідно до пунктів 2–5 *(за результатами процедури офіційного розслідування)*, ухвалюють щойно усунено сумніви, зазначені у статті 4(4). Комісія докладає усіх можливих зусиль, щоб ухвалити рішення протягом 18 місяців із моменту відкриття процедури. За спільною згодою Комісії та відповідної держави-члена зазначений строк може бути продовжено. Після закінчення строку, зазначеного в параграфі 6 цієї статті, Комісія, за запитом відповідної держави-члена, повинна протягом двох місяців ухвалити рішення на

підставі наявної в неї інформації. У відповідних випадках, якщо наданої інформації недостатньо для визначення сумісності, Комісія ухвалює негативне рішення.

У проєкті Закону пропонується частину шосту статті 11 доповнити абзацом другим, відповідно до якого в разі неприйняття Уповноваженим органом рішення за результатами розгляду справи про державну допомогу протягом строків, встановлених в абзаці першому цієї частини, рішення щодо допустимості державної допомоги для конкуренції вважається прийнятим.

З метою недопущення «мовчазної згоди» за результатами розгляду справи про державну допомогу та адаптації Закону до актів права ЄС (acquis ЄС), запропоновану проєктом Закону редакцію частини шостої статті 11 Закону потрібно доопрацювати, передбачивши механізм прийняття Уповноваженим органом відповідного рішення після спливу строку розгляду справи про державну допомогу, встановленого в абзаці першому цієї частини.

16. Згідно зі статтею 16 (1) Регламенту 2015/1589, якщо у випадку надання незаконної допомоги винесено негативне рішення, Комісія ухвалює рішення, згідно з яким відповідна держава-член повинна вжити усіх необхідних заходів для повернення допомоги від отримувача («рішення про повернення»).

У проєкті Закону пропонується частину першу статті 14 Закону викласти в редакції, згідно з якою, зокрема, надавач державної допомоги зобов'язаний буде вжити необхідних заходів щодо забезпечення припинення та/або повернення державної допомоги, визнаної недопустимою для конкуренції, її отримувачем відповідно до рішення Уповноваженого органу та повідомити Уповноваженому органу про виконання його рішення в установленій строк.

Разом із тим, звертаємо увагу, що поверненню може підлягати лише незаконна державна допомога, а чинна державна допомога – припиненню.

Ураховуючи зазначене, запропонована проєктом Закону редакція частини першої статті 14 Закону потребує доопрацювання.

17. Крім того, відповідно до пунктів 1, 2 статті 17 Регламенту 2015/1589 повноваження Комісії щодо повернення допомоги підлягають строку давності 10 років. Відлік строку давності починається із дня надання отримувачу незаконної допомоги як індивідуальної допомоги або як допомоги за схемою допомоги. Будь-які заходи, що їх вживає Комісія або держава-член, яка діє на вимогу Комісії, стосовно незаконної допомоги, переривають строк давності. Після кожного переривання його відлік починається заново. Відлік строку давності призупиняють на час, допоки рішення Комісії є предметом розгляду в Суді Європейського Союзу.

Зважаючи на викладене, з метою адаптації Закону до актів права ЄС (acquis ЄС) у проекті Закону пропонуємо передбачити відповідні зміни до частини п'ятої статті 14 Закону.

18. Згідно із запропонованою проектом Закону редакцією статті 16 Закону до реєстру не подаватиметься інформація про незначну допомогу, що суперечить Регламенту 2023/2831 і Регламенту 2023/2832 та перешкоджатиме належному моніторингу державної допомоги.

Крім цього, варто зауважити, що законопроект №14345-1 містить низку положень, щодо внесення змін до статей 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 33, 35, 35-1, 36, 39 Закону України «Про Бюро економічної безпеки України», що не є предметом правового регулювання цього законопроекту.

Подібні за змістом положення містяться також і в законопроектах за реєстр. №13725 від 02.09.2025 (н.д. Буймістер Л.А.) та реєстр. №14207-1 від 27.11.2025 (н.д. Железняк Я.І.).

За результатами розгляду законопроекту «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення правового регулювання діяльності Бюро економічної безпеки України» (реєстр. №14207-1) Комітет з питань інтеграції України до Європейського Союзу ухвалив висновок, що проект Закону не суперечить цілям Угоди про асоціацію та в цілому спрямований на виконання міжнародно-правових зобов'язань України у сфері європейської інтеграції, водночас потребує доопрацювання з метою дотримання принципу правової визначеності. Разом із тим, доцільним є врахування результатів додаткових консультацій з Європейською Комісією щодо найбільш оптимальної моделі розподілу компетенцій у сфері протидії контрабанді.

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу.

Проект Закону частково відповідає міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та праву Європейського Союзу, та потребує суттєвого доопрацювання у зв'язку з висловленими зауваженнями.

Голова Комітету

І.О. КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ

ВИСНОВОК

щодо проєкту Закону України

«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення відповідності актам права Європейського Союзу та відповідним критеріям, встановленим Європейською платіжною радою, з метою приєднання України до Єдиної зони платежів у євро (SEPA)»

(р.№ 14327 від 23.12.2025, Кабінет Міністрів України)¹

1. Загальна характеристика законопроєкту.

Як зазначено у пояснювальній записці, метою прийняття законопроєкту є приведення законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (далі – запобігання та протидія) у відповідність до міжнародних стандартів з питань боротьби з відмиванням коштів і фінансуванням тероризму та забезпечення виконання умов, встановлених Європейською платіжною радою (далі – ЕРС), необхідних для подання Україною заявки стосовно приєднання до Єдиної зони платежів у євро (SEPA).

2. Належність законопроєкту за предметом правового регулювання до міжнародно-правових зобов'язань України в сфері європейської інтеграції та сфери дії права Європейського Союзу.

Правовідносини, що належать до сфери правового регулювання проєкту Закону, регулюються:

- Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію).
- Директивою 2015/849 Європейського Парламенту і Ради ЄС від 20.05.2015 про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей або фінансування тероризму, про внесення змін до Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 648/2012 та про скасування Директиви Європейського Парламенту і Ради 2005/60/ЄС та Директиви Комісії 2006/70/ЄС.
- Директивою 2019/1937 Європейського Парламенту і Ради ЄС від 23.10.2019 про захист осіб, які повідомляють про порушення законодавства союзу».

¹ Комітет розглянув проєкт Закону на своєму засіданні 13 березня 2026 року (протокол №254) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

3. Відповідність законопроекту міжнародно-правовим зобов'язанням України в сфері європейської інтеграції та праву ЄС.

1) Згідно листа р.№ 32321 від 16 лютого 2026р. (вих.№ 32050-01-3/4499) Міністерства фінансів України цей законопроект входить в список законопроектів, прийняття яких необхідно для здійснення переглядів та отримання траншів в рамках Програми розширеного фінансування (EFF) та включених до проекту матриці політики та результатів в рамках підготовки нової Операції в рамках політики розвитку (DPO).

2) Відповідно до Плану для Ukraine Facility «має бути завершено виконання необхідних заходів для приєднання до єдиної зони платежів у євро (SEPA), що може полегшити міжнародну торгівлю для України, підвищити довіру інвесторів і забезпечити поширення модернізації на інші сфери». Тому, законопроект має на меті виконання зобов'язань України в рамках виконання Плану для Ukraine Facility.

Враховуючи важливість предмету законопроекту, вважаємо необхідним проведення відповідних консультацій з Європейською Комісією для виконання необхідних заходів для приєднання до єдиної зони платежів у євро (SEPA).

3) Законопроект передбачає, що «працівник, який повідомив про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України “Про запобігання корупції”, про порушення вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, вчинених іншою особою, не може бути звільнений чи змушений до звільнення, притягнутий до дисциплінарної відповідальності у зв'язку з таким повідомленням або підданий іншим негативним заходам впливу, або загрози таких заходів впливу. Викривачі корупції користуються також іншими правами та гарантіями захисту, встановленими Законом України “Про запобігання корупції”».

Такі положення законопроекту відповідають положенням статті 38 (1) Директиви 2015/849, які зазначають, що «держави-члени повинні забезпечити юридичний захист осіб, включаючи працівників і представників зобов'язаної особи, що надають внутрішнє повідомлення про підозру відмивання грошей або фінансування тероризму або повідомлення органам фінансової розвідки, від загроз, помсти або ворожих дій, зокрема, від несприятливих або дискримінаційних дій на робочому місці».

Також, вищезазначені положення законопроекту відповідають положенням п.2 та п.3 статті 61 Директиви 2015/849, які зазначають наступне: «2. Механізми, зазначені у параграфі 1, повинні принаймні включати: (b) належний захист працівників або осіб, які знаходяться в порівнянному становищі, зобов'язаних осіб, які повідомляють про порушення, вчинені всередині зобов'язаної особи. 3. Держави-члени повинні вимагати від зобов'язаних осіб наявності в них належних процедур, що дають можливість їхнім працівникам або особам, що перебувають у порівнянному становищі, надавати внутрішні повідомлення про порушення через спеціальний, незалежний і анонімний канал, пропорційний природі та розміру зазначеної зобов'язаної особи».

4) Законопроект передбачає, що «право на безоплатну вторинну правничу допомогу згідно з цим Законом та іншими законами мають такі категорії фізичних осіб: викривачі у зв'язку з повідомленням ними інформації про корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення, а також викривачі у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення у зв'язку з повідомленням або публічним розкриттям ними інформації про порушення законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення — на всі види правничих послуг, передбачених частиною другою статті 13 цього Закону, з питань, пов'язаних із захистом їх прав у зв'язку з таким повідомленням».

Такі положення законопроекту узгоджуються з положеннями Преамбули 94 Директиви 2019/1937, які зазначають, що «вкрай важливо, щоб особи, які повідомляють, які зазнали помсти, мали доступ до засобів правового захисту та компенсації. Відповідний засіб правового захисту в кожному випадку повинен визначатися видом помсти, а збитки, заподіяні в таких випадках, повинні компенсуватися в повному обсязі відповідно до національного законодавства».

Такі положення законопроекту узгоджуються з положеннями п.1 статті 20 Директиви 2019/1937, які зазначають, що «держави-члени забезпечують, щоб особи, зазначені у статті 4, мали доступ, у відповідних випадках, до заходів підтримки, зокрема до: (а) всебічної та незалежної інформації та консультацій, які є легкодоступними для громадськості та безкоштовні, щодо доступних процедур та засобів правового захисту, щодо захисту від помсти та щодо прав відповідної особи».

5) Законопроект надає визначення терміну «негативні заходи впливу» як «заходи, що включають, зокрема, відмову в прийнятті на роботу, звільнення чи примушування до звільнення, притягнення до дисциплінарної відповідальності, переведення, переміщення, зміну істотних умов праці, погіршення умов оплати праці, отримання негативної оцінки за результатами оцінювання службової діяльності, відмову в укладенні безстрокового трудового договору працівникам, які працюють за строковим трудовим договором, відсторонення, вчинення дій або бездіяльності, спрямованих на виникнення дискримінації, розірвання договору про стажування, розірвання договору про надання послуг, заподіяння шкоди діловій репутації, відкликання, припинення дії або анулювання ліцензії та/або інших документів, що надають право на здійснення професійної, господарської діяльності, та / або виключення особи / запису з відповідного реєстру, а також формально правомірні рішення і дії керівника або роботодавця, які носять вибіркового характер, зокрема, не застосовуються до інших працівників у подібних ситуаціях та/або не застосовувалися до працівника у подібних ситуаціях раніше».

Такі положення законопроекту узгоджуються та не суперечать положенням статті 19 Директиви 2019/1937, які зазначають, що «держави-члени вживають необхідних заходів для заборони будь-якої форми помсти проти осіб, зазначених у статті 4, включаючи погрози помстою та спроби помсти, зокрема у формі: (а)

тимчасове відсторонення, звільнення, звільнення або еквівалентні заходи; (б) пониження у посаді або утримання від підвищення; (в) переведення обов'язків, зміна місця роботи, зниження заробітної плати, зміна робочого часу; (г) призупинення навчання; (д) негативна оцінка роботи або рекомендація з місця роботи; (е) накладення або застосування будь-якого дисциплінарного стягнення, догани чи іншого стягнення, включаючи фінансове стягнення; (є) примус, залякування, переслідування або остракізм; (ж) дискримінація, невігідне або несправедливе ставлення; (з) нездатність перетворювати тимчасовий трудовий договір на постійний, якщо працівник мав законні очікування, що йому/їй запропонують постійну роботу; (і) не продовження або дострокове розірвання тимчасового трудового договору; (й) шкода, зокрема репутації особи, зокрема в соціальних мережах, або фінансові втрати, включаючи втрату бізнесу та втрату доходу; (к) внесення до чорного списку на основі галузевої неформальної чи офіційної угоди, що може означати, що особа в майбутньому не знайде роботу в цьому секторі чи галузі; (л) дострокове розірвання або анулювання договору на постачання товарів чи послуг; (м) анулювання ліцензії або дозволу; (н) направлення до психіатра або лікаря».

б) Законопроект передбачає, що «юридичні особи зобов'язані підтримувати відомості про кінцевого бенефіціарного власника та структуру власності юридичної особи в актуальному стані, повідомляти державного реєстратора юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань про зміни протягом 30 робочих днів з дня їх виникнення та подавати державному реєстратору юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань документи, що підтверджують зазначені зміни, у порядку, визначеному Законом України “Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань”».

Такі положення законопроекту не суперечать положенням п.1 статті 30 Директиви 2015/849: «1. Держави-члени повинні забезпечити застосування до корпоративних та інших юридичних осіб, створених на їхній території, вимоги щодо отримання та зберігання достатньої, достовірної та актуальної інформації про їхніх бенефіціарних власників, включаючи деталі щодо бенефіціарних інтересів таких власників».

7) Законопроект передбачає, що «у разі виявлення органом державної влади, правоохоронним органом, суб'єктом первинного фінансового моніторингу, іншою особою (якщо інформація стосується такої особи) розбіжностей між відомостями про кінцевих бенефіціарних власників юридичної особи та/або структурою власності юридичної особи у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань та наявною у такого/такої органу/суб'єкта/особи інформацією про кінцевих бенефіціарних власників юридичної особи та/або її структуру власності (зокрема, виявлення неповноти, неточностей чи помилок в інформації про кінцевого бенефіціарного власника юридичної особи та/або структурі власності такої особи, що міститься в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань) такий орган, суб'єкт або особа протягом 10 робочих днів з дня їх виявлення надсилає

повідомлення про виявлені розбіжності держателю Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань».

Такі положення законопроекту не суперечать положенням п.4 статті 30 Директиви 2015/849, які зазначають, що «держави-члени повинні вимагати відповідності, точності та актуальності інформації, яка зберігається в центральному реєстрі, зазначеному у параграфі 3, та впроваджувати механізми для реалізації цієї мети. Такі механізми повинні містити вимоги до зобов'язаних осіб і, якщо доцільно та остільки ці вимоги не заважають виконанню їхніх функцій, до компетентних органів повідомляти про будь-які протиріччя, які вони виявляють між інформацією про бенефіціарних власників, доступною у центральних реєстрах, та інформацією про бенефіціарних власників, доступною для них. У випадку повідомлених протиріч, держави-члени повинні забезпечити вжиття належних заходів для вирішення протиріч у своєчасний спосіб і, у відповідних випадках, внесення спеціального повідомлення до центрального реєстру в проміжний період».

8) Законопроект передбачає, що «довірчий власник трасту або іншого подібного правового утворення — резидент України зобов'язаний: 2) зберігати на території України та подавати до центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, для включення інформації до Реєстру кінцевих бенефіціарних власників трастів або інших подібних правових утворень відомості про траст або інше подібне правове утворення, включаючи інформацію про його кінцевих бенефіціарних власників, а також про адвокатські бюро, адвокатські об'єднання та адвокатів, які здійснюють адвокатську діяльність індивідуально, суб'єктів господарювання, що надають юридичні послуги або послуги з бухгалтерського обліку, бухгалтерів, аудиторів, аудиторських фірм, осіб, що здійснюють консультування з питань оподаткування, інших осіб, які надають послуги такому трасту або іншому подібному правовому утворенню на договірній основі з питань забезпечення його діяльності або управління ним».

Такі положення законопроекту не суперечать положенням п.3а статті 31 Директиви 2015/849, який зазначає, що «держави-члени вимагають, щоб інформація про бенефіціарну власність експрес-трастів та подібних юридичних угод, як зазначено в параграфі 1, зберігалася в центральному реєстрі бенефіціарної власності, створеному державою-членом, де довірена особа трасту або особа, яка займає еквівалентну посаду в подібній юридичній угоді, заснована або проживає».

9) Законопроект передбачає, що «нормативно-правовим актом суб'єкта державного фінансового моніторингу, що відповідно до цього Закону виконує функції державного регулювання і нагляду за суб'єктом первинного фінансового моніторингу, можуть встановлюватися більш тривалі строки, але не більше п'яти додаткових років, та додаткові вимоги до порядку зберігання документів».

Такі положення законопроекту не суперечать положенням п.1 статті 40 Директиви 2015/849, які зазначають, що «держави-члени повинні вимагати збереження зобов'язаними особами таких документів та інформації відповідно до національного права з метою запобігання, виявлення та розслідування органами фінансової розвідки або іншими компетентними органами можливого відмивання грошей або фінансування тероризму».

10) Законопроект передбачає зобов'язання «забезпечувати умови для повідомлень викривачами у сфері запобігання та протидії керівнику суб'єкта первинного фінансового моніторингу та/або відповідальному працівнику про можливі порушення вимог законодавства у сфері запобігання та протидії, зокрема без зазначення авторства (анонімно) у паперовій або електронній формі у тому числі через спеціальні (захищені) канали зв'язку».

Такі положення законопроекту не суперечать положенням п.3 статті 61 Директиви 2015/849, які зазначають, що «держави-члени повинні вимагати від зобов'язаних осіб наявності в них належних процедур, що дають можливість їхнім працівникам або особам, що перебувають у порівнянному становищі, надавати внутрішні повідомлення про порушення через спеціальний, незалежний і анонімний канал, пропорційний природі та розміру зазначеної зобов'язаної особи».

11) Законопроект зазначає, що «керівник та заступник керівника суб'єкта первинного фінансового моніторингу, голова та члени наглядового органу суб'єкта первинного фінансового моніторингу, відповідальний працівник (особа, яка тимчасово виконує повноваження відповідального працівника у разі його відсутності), інші працівники суб'єкта первинного фінансового моніторингу, залучені до проведення первинного фінансового моніторингу, суб'єкти первинного фінансового моніторингу, що провадять свою діяльність одноособово, без утворення юридичної особи, повинні мати бездоганну ділову репутацію та не мати громадянства (підданства) держави, що здійснює збройну агресію проти України».

Такі положення законопроекту не суперечать положенням п.3 статті 47 Директиви 2015/849, які зазначають, що «стосовно зобов'язаних осіб, зазначених у пункті 3(a), (b) і (d) статті 2(1), держави-члени повинні забезпечити вжиття компетентними органами необхідних заходів для запобігання здійсненню управлінської функції злочинцями або пов'язаними з ними особами або набуття ними бенефіціарної власності щодо зазначених зобов'язаних осіб».

12) Законопроект зазначає, що «страховики, страхові(перестрахові) брокери, крім заходів, передбачених цією частиною, здійснюють також заходи для встановлення факту про те, чи є політично значуща особа, члени сім'ї політично значущої особи або особи, пов'язані з політично значущою особою, вигодонабувачами (вигодоодержувачами) та/або кінцевими бенефіціарними власниками вигодонабувача (вигодоодержувача) за договором страхування життя».

Такі положення законопроекту не суперечать положенням статті 21 Директиви 2015/849, які зазначають, що «держави-члени вимагають від зобов'язаних суб'єктів вживати розумних заходів для визначення того, чи є бенефіціари поліса страхування

життя або іншого поліса страхування, пов'язаного з інвестиціями, та/або, за потреби, бенефіціарний власник бенефіціара політично відомими особами. Ці заходи вживаються не пізніше моменту виплати або моменту переуступки, повністю або частково, поліса».

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу.

Проект Закону **не суперечить** міжнародно-правовим зобов'язанням України в сфері європейської інтеграції та праву Європейського Союзу.

Голова Комітету

І.О. КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ

ВИСНОВОК

щодо проєкту Закону України

«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення відповідності актам права Європейського Союзу та відповідним критеріям, встановленим Європейською платіжною радою, з метою приєднання України до Єдиної зони платежів у євро (SEPA)»

(р.№ 14327-1 від 09.01.2026, н.д. Железняк Я.І. та інші)¹

1. Загальна характеристика законопроєкту.

Як зазначено у пояснювальній записці, метою прийняття законопроєкту є приведення законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (далі – запобігання та протидія) у відповідність до міжнародних стандартів з питань боротьби з відмиванням коштів і фінансуванням тероризму та забезпечення виконання умов, встановлених Європейською платіжною радою (далі – ЕРС), необхідних для подання Україною заявки стосовно приєднання до Єдиної зони платежів у євро (SEPA).

2. Належність законопроєкту за предметом правового регулювання до міжнародно-правових зобов'язань України в сфері європейської інтеграції та сфери дії права Європейського Союзу.

Правовідносини, що належать до сфери правового регулювання проєкту Закону, регулюються:

- Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію).
- Директивою 2015/849 Європейського Парламенту і Ради ЄС від 20.05.2015 про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей або фінансування тероризму, про внесення змін до Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 648/2012 та про скасування Директиви Європейського Парламенту і Ради 2005/60/ЄС та Директиви Комісії 2006/70/ЄС.
- Директивою 2019/1937 Європейського Парламенту і Ради ЄС від 23.10.2019 «Про захист осіб, які повідомляють про порушення законодавства союзу».

¹ Комітет розглянув проєкт Закону на своєму засіданні 13 березня 2026 року (протокол №254) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

3. Відповідність законопроекту міжнародно-правовим зобов'язанням України в сфері європейської інтеграції та праву ЄС.

1) Відповідно до Плану для Ukraine Facility «має бути завершено виконання необхідних заходів для приєднання до єдиної зони платежів у євро (SEPA), що може полегшити міжнародну торгівлю для України, підвищити довіру інвесторів і забезпечити поширення модернізації на інші сфери». Тому, законопроект має на меті виконання зобов'язань України в рамках виконання Плану для Ukraine Facility.

Враховуючи важливість предмету законопроекту, вважаємо необхідним проведення відповідних консультацій з Європейською Комісією для виконання необхідних заходів для приєднання до єдиної зони платежів у євро (SEPA).

2) Законопроект передбачає, що «працівник, який повідомив про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України “Про запобігання корупції”, про порушення вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, вчинених іншою особою, не може бути звільнений чи змушений до звільнення, притягнутий до дисциплінарної відповідальності у зв'язку з таким повідомленням або підданий іншим негативним заходам впливу, або загрози таких заходів впливу. Викривачі корупції користуються також іншими правами та гарантіями захисту, встановленими Законом України “Про запобігання корупції”».

Такі положення законопроекту відповідають положенням статті 38 (1) Директиви 2015/849, які зазначають, що «держави-члени повинні забезпечити юридичний захист осіб, включаючи працівників і представників зобов'язаної особи, що надають внутрішнє повідомлення про підозру відмивання грошей або фінансування тероризму або повідомлення органам фінансової розвідки, від загроз, помсти або ворожих дій, зокрема, від несприятливих або дискримінаційних дій на робочому місці».

Також, вищезазначені положення законопроекту відповідають положенням п.2 та п.3 статті 61 Директиви 2015/849, які зазначають наступне: «2. Механізми, зазначені у параграфі 1, повинні принаймні включати: (b) належний захист працівників або осіб, які знаходяться в порівнянному становищі, зобов'язаних осіб, які повідомляють про порушення, вчинені всередині зобов'язаної особи. 3. Держави-члени повинні вимагати від зобов'язаних осіб наявності в них належних процедур, що дають можливість їхнім працівникам або особам, що перебувають у порівнянному становищі, надавати внутрішні повідомлення про порушення через спеціальний, незалежний і анонімний канал, пропорційний природі та розміру зазначеної зобов'язаної особи».

3) Законопроект передбачає, що «право на безоплатну вторинну правничу допомогу згідно з цим Законом та іншими законами мають такі категорії фізичних осіб: викривачі у зв'язку з повідомленням ними інформації про корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення, а також викривачі у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню

тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення у зв'язку з повідомленням або публічним розкриттям ними інформації про порушення законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення — на всі види правничих послуг, передбачених частиною другою статті 13 цього Закону, з питань, пов'язаних із захистом їх прав у зв'язку з таким повідомленням».

Такі положення законопроекту узгоджуються з положеннями Преамбули 94 Директиви 2019/1937, які зазначають, що «вкрай важливо, щоб особи, які повідомляють, які зазнали помсти, мали доступ до засобів правового захисту та компенсації. Відповідний засіб правового захисту в кожному випадку повинен визначатися видом помсти, а збитки, заподіяні в таких випадках, повинні компенсуватися в повному обсязі відповідно до національного законодавства».

Такі положення законопроекту узгоджуються з положеннями п.1 статті 20 Директиви 2019/1937, які зазначають, що «держави-члени забезпечують, щоб особи, зазначені у статті 4, мали доступ, у відповідних випадках, до заходів підтримки, зокрема до: (а) всебічної та незалежної інформації та консультацій, які є легкодоступними для громадськості та безкоштовні, щодо доступних процедур та засобів правового захисту, щодо захисту від помсти та щодо прав відповідної особи».

4) Законопроект надає визначення терміну «негативні заходи впливу» як «заходи, що включають, зокрема, відмову в прийнятті на роботу, звільнення чи примушування до звільнення, притягнення до дисциплінарної відповідальності, переведення, переміщення, зміну істотних умов праці, погіршення умов оплати праці, отримання негативної оцінки за результатами оцінювання службової діяльності, відмову в укладенні безстрокового трудового договору працівникам, які працюють за строковим трудовим договором, відсторонення, вчинення дій або бездіяльності, спрямованих на виникнення дискримінації, розірвання договору про стажування, розірвання договору про надання послуг, заподіяння шкоди діловій репутації, відкликання, припинення дії або анулювання ліцензії та/або інших документів, що надають право на здійснення професійної, господарської діяльності, та / або виключення особи / запису з відповідного реєстру, а також формально правомірні рішення і дії керівника або роботодавця, які носять вибірковий характер, зокрема, не застосовуються до інших працівників у подібних ситуаціях та/або не застосовувалися до працівника у подібних ситуаціях раніше».

Такі положення законопроекту узгоджуються та не суперечать положенням статті 19 Директиви 2019/1937, які зазначають, що «держави-члени вживають необхідних заходів для заборони будь-якої форми помсти проти осіб, зазначених у статті 4, включаючи погрози помстою та спроби помсти, зокрема у формі: (а) тимчасове відсторонення, звільнення, звільнення або еквівалентні заходи; (б) пониження у посаді або утримання від підвищення; (в) переведення обов'язків, зміна місця роботи, зниження заробітної плати, зміна робочого часу; (г) призупинення навчання; (д) негативна оцінка роботи або рекомендація з місця роботи; (е) накладення або застосування будь-якого дисциплінарного стягнення, догани чи

іншого стягнення, включаючи фінансове стягнення; (є) примус, залякування, переслідування або остракізм; (ж) дискримінація, невігідне або несправедливе ставлення; (з) нездатність перетворювати тимчасовий трудовий договір на постійний, якщо працівник мав законні очікування, що йому/їй запропонують постійну роботу; (і) не продовження або дострокове розірвання тимчасового трудового договору; (й) шкода, зокрема репутації особи, зокрема в соціальних мережах, або фінансові втрати, включаючи втрату бізнесу та втрату доходу; (к) внесення до чорного списку на основі галузевої неформальної чи офіційної угоди, що може означати, що особа в майбутньому не знайде роботу в цьому секторі чи галузі; (л) дострокове розірвання або анулювання договору на постачання товарів чи послуг; (м) анулювання ліцензії або дозволу; (н) направлення до психіатра або лікаря».

5) Законопроект передбачає, що «юридичні особи зобов'язані підтримувати відомості про кінцевого бенефіціарного власника та структуру власності юридичної особи в актуальному стані, повідомляти державного реєстратора юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань про зміни протягом 30 робочих днів з дня їх виникнення та подавати державному реєстратору юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань документи, що підтверджують зазначені зміни, у порядку, визначеному Законом України “Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань”».

Такі положення законопроекту не суперечать положенням п.1 статті 30 Директиви 2015/849: «1. Держави-члени повинні забезпечити застосування до корпоративних та інших юридичних осіб, створених на їхній території, вимоги щодо отримання та зберігання достатньої, достовірної та актуальної інформації про їхніх бенефіціарних власників, включаючи деталі щодо бенефіціарних інтересів таких власників».

б) Законопроект передбачає, що «у разі виявлення органом державної влади, правоохоронним органом, суб'єктом первинного фінансового моніторингу, іншою особою (якщо інформація стосується такої особи) розбіжностей між відомостями про кінцевих бенефіціарних власників юридичної особи та/або структурою власності юридичної особи у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань та наявною у такого/такої органу/суб'єкта/особи інформацією про кінцевих бенефіціарних власників юридичної особи та/або її структуру власності (зокрема, виявлення неповноти, неточностей чи помилок в інформації про кінцевого бенефіціарного власника юридичної особи та/або структурі власності такої особи, що міститься в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань) такий орган, суб'єкт або особа протягом 10 робочих днів з дня їх виявлення надсилає повідомлення про виявлені розбіжності держателю Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань».

Такі положення законопроекту не суперечать положенням п.4 статті 30 Директиви 2015/849, які зазначають, що «держави-члени повинні вимагати відповідності, точності та актуальності інформації, яка зберігається в центральному реєстрі, зазначеному у параграфі 3, та впроваджувати механізми для реалізації цієї

мети. Такі механізми повинні містити вимоги до зобов'язаних осіб і, якщо доцільно та остільки ці вимоги не заважають виконанню їхніх функцій, до компетентних органів повідомляти про будь-які протиріччя, які вони виявляють між інформацією про бенефіціарних власників, доступною у центральних реєстрах, та інформацією про бенефіціарних власників, доступною для них. У випадку повідомлених протиріч, держави-члени повинні забезпечити вжиття належних заходів для вирішення протиріч у своєчасний спосіб і, у відповідних випадках, внесення спеціального повідомлення до центрального реєстру в проміжний період».

7) Законопроект передбачає, що «довірчий власник трасту або іншого подібного правового утворення — резидент України зобов'язаний: 2) зберігати на території України та подавати до центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, для включення інформації до Реєстру кінцевих бенефіціарних власників трастів або інших подібних правових утворень відомості про траст або інше подібне правове утворення, включаючи інформацію про його кінцевих бенефіціарних власників, а також про адвокатські бюро, адвокатські об'єднання та адвокатів, які здійснюють адвокатську діяльність індивідуально, суб'єктів господарювання, що надають юридичні послуги або послуги з бухгалтерського обліку, бухгалтерів, аудиторів, аудиторських фірм, осіб, що здійснюють консультування з питань оподаткування, інших осіб, які надають послуги такому трасту або іншому подібному правовому утворенню на договірній основі з питань забезпечення його діяльності або управління ним».

Такі положення законопроекту не суперечать положенням п.3а статті 31 Директиви 2015/849, який зазначає, що «держави-члени вимагають, щоб інформація про бенефіціарну власність експрес-трастів та подібних юридичних угод, як зазначено в параграфі 1, зберігалася в центральному реєстрі бенефіціарної власності, створеному державою-членом, де довірена особа трасту або особа, яка займає еквівалентну посаду в подібній юридичній угоді, заснована або проживає».

8) Законопроект передбачає, що «нормативно-правовим актом суб'єкта державного фінансового моніторингу, що відповідно до цього Закону виконує функції державного регулювання і нагляду за суб'єктом первинного фінансового моніторингу, можуть встановлюватися більш тривалі строки, але не більше п'яти додаткових років, та додаткові вимоги до порядку зберігання документів».

Такі положення законопроекту не суперечать положенням п.1 статті 40 Директиви 2015/849, які зазначають, що «держави-члени повинні вимагати збереження зобов'язаними особами таких документів та інформації відповідно до національного права з метою запобігання, виявлення та розслідування органами фінансової розвідки або іншими компетентними органами можливого відмивання грошей або фінансування тероризму».

9) Законопроект передбачає зобов'язання «забезпечувати умови для повідомлень викривачами у сфері запобігання та протидії керівнику суб'єкта первинного фінансового моніторингу та/або відповідальному працівнику про можливі порушення вимог законодавства у сфері запобігання та протидії, зокрема без зазначення авторства (анонімно) у паперовій або електронній формі у тому числі через спеціальні (захищені) канали зв'язку».

Такі положення законопроекту не суперечать положенням п.3 статті 61 Директиви 2015/849, які зазначають, що «держави-члени повинні вимагати від зобов'язаних осіб наявності в них належних процедур, що дають можливість їхнім працівникам або особам, що перебувають у порівнянному становищі, надавати внутрішні повідомлення про порушення через спеціальний, незалежний і анонімний канал, пропорційний природі та розміру зазначеної зобов'язаної особи».

10) Законопроект зазначає, що «керівник та заступник керівника суб'єкта первинного фінансового моніторингу, голова та члени наглядового органу суб'єкта первинного фінансового моніторингу, відповідальний працівник (особа, яка тимчасово виконує повноваження відповідального працівника у разі його відсутності), інші працівники суб'єкта первинного фінансового моніторингу, залучені до проведення первинного фінансового моніторингу, суб'єкти первинного фінансового моніторингу, що провадять свою діяльність одноособово, без утворення юридичної особи, повинні мати бездоганну ділову репутацію та не мати громадянства (підданства) держави, що здійснює збройну агресію проти України».

Такі положення законопроекту не суперечать положенням п.3 статті 47 Директиви 2015/849, які зазначають, що «стосовно зобов'язаних осіб, зазначених у пункті 3(a), (b) і (d) статті 2(1), держави-члени повинні забезпечити вжиття компетентними органами необхідних заходів для запобігання здійсненню управлінської функції злочинцями або пов'язаними з ними особами або набуття ними бенефіціарної власності щодо зазначених зобов'язаних осіб».

11) Законопроект зазначає, що «страховики, страхові(перестрахові) брокери, крім заходів, передбачених цією частиною, здійснюють також заходи для встановлення факту про те, чи є політично значуща особа, члени сім'ї політично значущої особи або особи, пов'язані з політично значущою особою, вигодонабувачами (вигодоодержувачами) та/або кінцевими бенефіціарними власниками вигодонабувача (вигодоодержувача) за договором страхування життя».

Такі положення законопроекту не суперечать положенням статті 21 Директиви 2015/849, які зазначають, що «держави-члени вимагають від зобов'язаних суб'єктів вживати розумних заходів для визначення того, чи є бенефіціари поліса страхування життя або іншого поліса страхування, пов'язаного з інвестиціями, та/або, за потреби, бенефіціарний власник бенефіціара політично відомими особами. Ці заходи вживаються не пізніше моменту виплати або моменту переуступки, повністю або частково, поліса».

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу.

Проект Закону **не суперечить** міжнародно-правовим зобов'язанням України в сфері європейської інтеграції та праву Європейського Союзу.

Голова Комітету

І.О. КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ

ВИСНОВОК

щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України "Про автомобільний транспорт" щодо гармонізації вимог до режимів праці та відпочинку водіїв і використання тахографів зі стандартами Європейського Союзу»

(реєстр. 14280 від 08.12.2025, н.д. Крейденко В. та ін)¹

1. Загальна характеристика законопроєкту.

Метою та завданнями даного законопроєкту є формування в Україні сучасної, прозорої та ефективної системи регулювання режимів праці та відпочинку водіїв, що відповідає європейським стандартам безпеки дорожнього руху. Він визначає комплексну трансформацію правового поля у сфері автомобільного транспорту шляхом: • законодавчого закріплення чітких норм щодо максимальної тривалості керування, мінімальних перерв, щоденних та щотижневих періодів відпочинку; • визначення статусу і функцій мобільних працівників; • запровадження обов'язковості використання цифрових і розумних тахографів у контрольованих категоріях транспортних засобів; • законодавчого регулювання порядку встановлення, активації та калібрування тахографів; • встановлення однозначного порядку зчитування, зберігання та передачі даних тахографів; • створення ефективної державної системи контролю за дотриманням режимів праці та відпочинку; • встановлення дієвих санкцій за порушення законодавства у цій сфері.

На думку ініціаторів законопроєкт формує комплексний підхід: від визначення термінів і базових понять до практичних процедур контролю і відповідальності, що відповідає системі, яка діє в Європейському Союзі.

2. Належність законопроєкту за предметом правового регулювання до міжнародно-правових зобов'язань України в сфері європейської інтеграції та сфери дії права Європейського Союзу.

Статтями 367, 368 Глави 7 «Транспорт» Розділу V «Економічне і галузеве співробітництво» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї

¹ Комітет розглянув проєкт Закону на своєму засіданні 13 березня 2026 р. (протокол №254) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі - Угода про асоціацію) передбачено, що сторони сприяють здійсненню ефективних і безпечних транспортних перевезень, а також інтермодальності й оперативної сумісності транспортних систем; здійснюють співробітництво, обмін інформацією та спільну діяльність в рамках міжнародних транспортних організацій та міжнародних угод і конвенцій.

Проект Закону за предметом правового регулювання охоплюється положеннями:

- Регламенту (ЄС) No 165/2014 Європейського Парламенту та Ради від 4 лютого 2014 року про тахографи в автомобільному транспорті, що скасовує Регламент Ради (ЄЕС) No 3821/85 про реєстраційне обладнання в автомобільному транспорті та вносить зміни до Регламенту (ЄС) No 561/2006 Європейського Парламенту та Ради про гармонізацію певного соціального законодавства, що стосується автомобільного транспорту (далі – Регламент 165/2014);

- Регламенту (ЄС) No 561/2006 Європейського Парламенту та Ради від 15 березня 2006 року про гармонізацію певного соціального законодавства, що стосується автомобільного транспорту, та про внесення змін до Регламентів Ради (ЄЕС) No 3821/85 та (ЄС) No 2135/98, а також про скасування Регламенту Ради (ЄЕС) No 3820/85 (далі – Регламент 561/2006);

- Регламенту Комісії (ЄС) 2016/799 від 18 березня 2016 року щодо імплементації

- Регламенту (ЄС) No 165/2014 Європейського Парламенту та Ради, що встановлює вимоги до конструкції, випробування, встановлення, експлуатації та ремонту тахографів та їх компонентів (далі – Регламент 2016/799).

- Директиви Європейського Парламенту та Ради 2002/15/ЄС від 11 березня 2002 року про організацію робочого часу осіб, які виконують пересувну діяльність у сфері дорожнього транспорту (далі – Директива 2002/15);

3. Відповідність законопроекту міжнародно-правовим зобов'язанням України в сфері європейської інтеграції та праву ЄС.

За результатами правового аналізу проекту Закону щодо його відповідності *acquis* ЄС та Угоді про асоціацію слід зазначити наступне.

Варто зазначити, що На рівні Європейського Союзу конструкція, випробування, встановлення, експлуатація та ремонт тахографів регулюються передусім Регламент (ЄС) № 165/2014 Європейського Парламенту і Ради про тахографи на автомобільному транспорті. Цей Регламент визначає загальні правила щодо того, якими мають бути

тахографи, як вони мають сертифікуватися, хто має право їх встановлювати і ремонтувати, а також як вони використовуються для контролю режиму праці та відпочинку водіїв. Тахографи та їхні компоненти можуть застосовуватися лише після проходження процедури типового схвалення, а їх встановлення, калібрування і ремонт дозволені тільки авторизованим майстерням. Також передбачені обов'язкові регулярні перевірки та спеціальні засоби захисту від втручання або фальсифікації даних.

Технічні вимоги до конструкції і функціонування цифрових тахографів деталізовані у Імплементативному регламенті Комісії (ЄС) 2016/799 про виконання Регламенту (ЄС) № 165/2014 щодо технічних вимог до тахографів і їх компонентів), який містить детальний технічний стандарт для цих пристроїв. Крім того, у межах пакета реформ Mobility Package правила були оновлені через Регламент (ЄС) 2020/1054 Європейського Парламенту і Ради про внесення змін до Регламенту (ЄС) № 165/2014, що запровадило так звані «розумні тахографи» нового покоління з функціями автоматичного визначення місцезнаходження та перетину кордонів. Усі ці норми разом забезпечують єдину систему контролю роботи водіїв у ЄС і використовуються для перевірки дотримання правил робочого часу, встановлених у Регламенті (ЄС) №561/2006 щодо гармонізації деяких положень соціального законодавства у сфері автомобільного транспорту.

Окремі визначення потребують уточнення щодо карт тахографа. Зокрема, визначення «картки контролю» не враховує можливість використання карток майстерень для зчитування, друку або завантаження даних, що передбачено статтею 2 Регламенту (ЄС) № 165/2014. Визначення «картки майстерні» також не відображає перелік суб'єктів, працівники яких можуть отримувати такі картки, зокрема виробників тахографів, установників, виробників транспортних засобів або інші майстерні, уповноважені державою-членом. Визначення робочого часу мобільного працівника загалом не суперечить положенням Директиви 2002/15/ЄС Європейського Парламенту і Ради про організацію робочого часу осіб, які виконують мобільну діяльність автомобільного транспорту. Водночас ця Директива містить ширший перелік діяльності, що включається до робочого часу, зокрема завантаження та розвантаження, допомогу пасажиром під час посадки та висадки, прибирання і технічне обслуговування транспортного засобу, виконання адміністративних формальностей з поліцією, митними або міграційними органами, а також періоди очікування, коли працівник зобов'язаний перебувати на робочому місці і бути готовим до виконання роботи. Натомість законопроект обмежується загальним формулюванням щодо часу керування транспортним засобом, іншої роботи та часу очікування, що залишає невизначеним, чи охоплює поняття «інша

робота» всі види діяльності, передбачені Директивою. Запропоновані зміни до статті 1 Закону щодо визначення термінів лише частково враховують положення відповідних актів законодавства Європейського Союзу. Зокрема, термін «змінний період керування» не містить характеристики «накопичений» або «сумарний» і не уточнює, що такий період може бути як безперервним, так і переривчастим, як це передбачено статтею 4 Регламенту (ЄС) №561/2006 Європейського Парламенту і Ради щодо гармонізації деяких положень соціального законодавства у сфері автомобільного транспорту. Крім того, при визначенні поняття «інша робота» не враховано діяльність, що виконується для іншого роботодавця як у сфері транспорту, так і поза нею. Водночас визначення «картки водія» відповідає своєму аналогу, передбаченому Регламентом (ЄС) № 165/2014 Європейського Парламенту і Ради про тахографи на автомобільному транспорті. Разом з тим поняття «водій» у законопроекті є вузьчим, ніж у зазначеному регламенті, оскільки останній поширює це визначення також на осіб, які перебувають у транспортному засобі в межах своїх службових обов'язків і повинні бути готовими до керування за потреби.

Визначення «мобільного працівника» також не враховує категорію стажерів та учнів, які охоплюються відповідним визначенням Директиви 2002/15/ЄС. Положення статті 13² законопроекту щодо загальних вимог до оснащення транспортних засобів тахографами також потребують уточнення. Зокрема, визначаючи максимальну масу транспортного засобу на рівні 3,5 тонни, законопроект не зазначає, що ця маса повинна включати причіп або напівпричіп, як це передбачено статтею 2 Регламенту (ЄС) № 561/2006². Крім того, починаючи з 1 липня 2026 року вимога використання тахографів поширюватиметься також на транспортні засоби максимальною дозволеною масою понад 2,5 тонни, які здійснюють міжнародні або каботажні перевезення. Потребує уточнення і положення щодо кола суб'єктів, які мають право встановлювати тахографи, оскільки вимога щодо наявності сертифікації повинна поширюватися також на виробників транспортних засобів, як це передбачено статтею 24 Регламенту (ЄС) № 165/2014.

Положення статті 13³ законопроекту не враховують вимог щодо періодичних перевірок тахографів. Натомість передбачено лише їх калібрування з періодичністю раз на два роки, тоді як Імплементативний регламент Комісії (ЄС) 2016/799 про виконання Регламенту (ЄС) № 165/2014 щодо технічних вимог до тахографів і їх компонентів передбачає окрему процедуру перевірки тахографів, яка відрізняється за метою від калібрування. У запропонованій редакції фактично відбувається змішування процедур активації, калібрування та перевірки,

² Звіт за результатами експертно-аналітичного опрацювання законопроекту підготовлений у межах Програми підтримки європейської інтеграції України "Ukraine2EU

тоді як окрема процедура перевірки, передбачена статтею 23 Регламенту (ЄС) № 165/2014, у законопроекті відсутня. Також не враховано вимоги щодо обов'язкового пломбування тахографів, встановлені статтею 22 цього регламенту.

Стаття 13 (4) законопроекту не в повній мірі узгоджується з положеннями статті 26 Регламенту (ЄС) № 165/2014 щодо видачі картки водія. Законопроект передбачає забезпечення водіїв картками автомобільним перевізником, тоді як відповідно до Регламенту картка водія видається на підставі заяви водія компетентним органом держави-члена. Крім того, не враховано вимоги щодо перевірки відсутності у заявника іншої чинної картки водія та обмеження строку її дії п'ятьма роками. У Європейському Союзі така перевірка здійснюється шляхом ведення національних електронних реєстрів, сумісних із системою TACHOnet відповідно до Рекомендації Комісії 2010/19/ЄС щодо системи обміну повідомленнями TACHOnet. Також не враховано положення статті 25 Регламенту (ЄС) № 165/2014 щодо строку дії та умов поновлення карток майстерні, а також ведення реєстру втрачених, викрадених або дефектних карток.

Положення статті 13⁶ законопроекту, які регулюють порядок перевірок режиму праці та відпочинку водіїв, лише частково враховують вимоги статті 38 Регламенту (ЄС) № 165/2014. Зокрема, не передбачено вимог щодо спеціального навчання посадових осіб, які здійснюють контроль, а також їхніх повноважень вимагати від авторизованих майстерень проведення тестування тахографів, у тому числі з метою виявлення засобів маніпуляції даними тахографів. Водночас статті 18¹ – 18⁴ законопроекту загалом узгоджуються з положеннями статей 6–10 Регламенту (ЄС) № 561/2006 щодо режиму праці, перерв і відпочинку водіїв. При цьому сам регламент містить ширший та більш деталізований перелік винятків.

Варто також зауважити, що 12 грудня 2025 року було прийнято наказ Міністерства розвитку громад та територій України №1727, яким було затверджене Положення про робочий час і час відпочинку водіїв колісних транспортних засобів. Зазначене положення містить перелік виключень із 30 позицій, які здебільшого узгоджуються із виключеннями за Регламентом. Зазначене положення може вважати також інструментом імплементації певних інших положень Регламентів більш технічного характеру, які не враховані в проекті Закону.

Щодо системи штрафних санкцій, слід звернути увагу на вимоги статті 19 Регламенту (ЄС) № 561/2006. Відповідно до неї держави-члени повинні встановлювати санкції за порушення положень цього регламенту та Регламенту (ЄС) № 165/2014, які мають бути ефективними, пропорційними, стримуючими та недискримінаційними. При цьому Додаток III до Директиви 2006/22/ЄС Європейського Парламенту і Ради

про мінімальні умови виконання соціального законодавства у сфері автомобільного транспорту містить детальний перелік порушень та ступенів їх тяжкості, що не враховано законопроектом. Варто навести Кодекс адміністративних правопорушень Литовської Республіки як приклад, де у статтях 451–455 передбачено деталізовану систему санкцій залежно від характеру і тяжкості кожного порушення.

Доцільно також погодитися з окремими зауваженнями Головного науково-експертного управління щодо необхідності доопрацювання законопроекту з метою забезпечення його належної узгодженості з правом Європейського Союзу.

Зокрема, обґрунтованими видаються зауваження щодо того, що у проекті недостатньо чітко врегульовано правову природу та зміст персоналізованих карток, які використовуються у системі цифрових та розумних тахографів. Йдеться передусім про визначення картки водія, картки контролю, картки майстерні та картки підприємства, які не містять достатнього уточнення щодо їх технічної природи, обсягу даних, які вони містять, та функцій у системі тахографів. Також потребує уточнення співвідношення між даними, що зберігаються на картці водія, та даними, які фіксує тахограф, з огляду на можливість дублювання інформації.

Крім того, слушним є зауваження про непослідовність у визначенні статусу персоналізованих карток, оскільки у положеннях проекту згадуються кілька видів таких карток, однак у термінологічному апараті персоналізованою прямо визначена лише картка водія. Так само обґрунтованим є зауваження щодо відсутності у проекті належно визначеної процедури відновлення картки водія у разі її втрати, пошкодження або крадіжки.

Уваги заслуговує і зауваження щодо необхідності додаткового врегулювання порядку видачі карток майстерні та процедури уповноваження суб'єктів господарювання, які мають право здійснювати встановлення, активацію, калібрування, технічне обслуговування та ремонт тахографів.

Окремо слід погодитися із зауваженням щодо необхідності врахування положень права Європейського Союзу при визначенні параметрів робочого часу водіїв. Хоча проектом відтворено основні обмеження щодо тривалості часу керування транспортним засобом, встановлені Регламентом (ЄС) № 561/2006, водночас у ньому не враховано низку положень Директиви 2002/15/ЄС Європейського Парламенту і Ради про організацію робочого часу осіб, які виконують мобільну діяльність автомобільного транспорту, зокрема щодо максимальної середньої тривалості робочого часу на тиждень, порядку обліку роботи мобільного працівника у кількох роботодавців, а також спеціальних обмежень щодо роботи у нічний час.

Доцільно також врахувати зауваження, викладені у зверненні Європейської Бізнес Асоціації, які стосуються практичного застосування положень законопроекту та потребують додаткового нормативного уточнення.

Зокрема, у контексті змін до статті 6 Закону України «Про автомобільний транспорт» звертається увага на необхідність чіткішого визначення підстав та порядку проведення перевірок у приміщеннях автомобільних перевізників. Порушуються питання щодо критеріїв проведення таких перевірок, їх можливої періодичності, кола суб'єктів, які можуть підлягати перевірці, а також визначення відповідальних осіб з боку підприємства, які можуть бути зазначені в актах про порушення.

Окремі зауваження стосуються положень статті 13^б законопроекту щодо перевірок режиму праці та відпочинку водіїв. Зазначається, що формулювання про перевірку не менше 3% робочих днів водіїв є недостатньо визначеним, оскільки законопроект не розкриває поняття «робочий день водія» та не встановлює методики розрахунку такого показника. Також не визначено, чи допускається повторна перевірка одного і того ж водія у межах цього показника, чи враховуються періоди відпусток, лікарняних або простоїв, а також яким чином формується вибірка для проведення перевірок.

Крім того, звертається увага на відсутність чіткого визначення переліку відповідальних осіб та можливих заходів впливу, які можуть бути зазначені в акті за результатами перевірки, що може створювати ризик неоднакового застосування цих норм під час контролю.

Додатково порушується питання щодо доступу контролюючих органів до даних GPS-моніторингу. У законопроекті не визначено, до яких саме систем або даних GPS можуть отримувати доступ уповноважені органи, на яких правових підставах здійснюватиметься такий доступ, а також чи виникатиме обов'язок перевізників надавати доступ до власних інформаційних систем або передавати технічні дані доступу. Залишається також невизначеним питання відповідальності перевізника у разі відсутності системи GPS-моніторингу, якщо вона використовується виключно для внутрішніх потреб.

Звертається увага і на положення статті 18¹ законопроекту щодо заборони стимулювання водіїв до порушення режимів праці та відпочинку. Норма сформульована загальною і не визначає, які саме моделі оплати праці можуть розглядатися як такі, що прямо або опосередковано заохочують до порушення встановлених вимог. Це може створювати правову невизначеність щодо поширених у галузі моделей оплати, зокрема оплати за кілометр, за рейс, бонусів за виконання графіка або строків доставки. У зв'язку з цим пропонується визначити більш чіткі критерії або перелік таких заборонених практик та передбачити необхідність їх документального підтвердження.

Також порушується питання щодо підтвердження періодів відпочинку водія поза кабіною транспортного засобу, зокрема які місця відпочинку можуть вважатися такими, що відповідають вимогам законопроекту, та якими документами або іншими доказами може підтверджуватися факт такого відпочинку під час здійснення контролю.

Окреме зауваження стосується положень статті 18² законопроекту щодо переривання запису даних тахографа. Формулювання щодо можливості такого переривання у випадках усунення загрози життю чи здоров'ю людей потребує уточнення, оскільки не визначає критеріїв таких ситуацій та способів їх підтвердження.

Крім того, звертається увага на пропозицію щодо значного підвищення штрафу за порушення режимів праці та відпочинку водіїв — з 20 до 500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. У пояснювальній записці відсутнє належне економічне обґрунтування такого підвищення, зокрема аналіз впливу на ринок перевезень або порівняння з практикою держав-членів Європейського Союзу. У зв'язку з цим пропонується розглянути можливість поетапного підвищення санкцій та встановлення градації відповідальності залежно від характеру та повторюваності порушення.

Також звертається увага на недостатність запропонованого перехідного періоду для набрання чинності законом. Шестимісячний строк може бути недостатнім для закупівлі та встановлення необхідного обладнання, отримання карток водія, укладення договорів щодо обробки та зберігання даних тахографів, навчання персоналу та адаптації внутрішніх процедур. У зв'язку з цим пропонується розглянути можливість збільшення строку набрання чинності законом до дванадцяти місяців або передбачити перехідний період без застосування штрафних санкцій.

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу.

Проект Закону не суперечить Угоді про асоціацію та міжнародно-правовим зобов'язанням України, водночас, потребує суттєвого доопрацювання із метою врахування положень Регламенту (ЄС) № 165/2014, Директиви 2002/15/ЄС, Регламенту (ЄС) № 561/2006 та зазначених зауважень.

ВИСНОВОК

щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України щодо відповідальності за порушення вимог законодавства про безпеку та здоров'я працівників на роботі»
(реєстр. № 14109 від 09.10.2025 р., Кабінет Міністрів України)¹

1. Загальна характеристика законопроєкту

Проєктом Закону пропонується вдосконалити адміністративну та кримінальну відповідальність за порушення вимог законодавства в сфері безпеки та здоров'я працівників на роботі, зокрема:

замінити слова «безпека праці» або «охорона праці» на термін «безпека працівника», який використовується у праві ЄС;

замінити назву центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, на центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері безпеки та здоров'я працівників на роботі;

встановити відповідальність за порушення вимог безпеки і захисту здоров'я працівників на роботі від ризиків, що виникають або можуть виникнути у вибухонебезпечному середовищі.

Проєкт Закону системно та невід'ємно пов'язаний із проєктом Закону України «Про безпеку та охорону здоров'я працівників на роботі» (реєстр. № 10147 від 13.10.2023, унесений Кабінетом Міністрів України), яким передбачається формування нової національної системи запобігання професійним ризикам та імплементації відповідних положень права ЄС, та який було розглянуто на засіданні Комітету 20.02.2026 (протокол № 252).

2. Належність законопроєкту за предметом правового регулювання до міжнародно-правових зобов'язань України у сфері європейської інтеграції та сфери дії права Європейського Союзу

Предмет правового регулювання законопроєкту охоплюється положеннями Глави 21 «Співробітництво у галузі зайнятості, соціальної політики та рівних можливостей» Розділу V «Економічне та галузеве співробітництво» та Додатку XL Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським

¹ Комітет розглянув проєкт Закону на своєму засіданні 13 березня 2026 року (протокол № 254) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію).

Правовідносини, які є предметом правового регулювання законопроекту, в Європейському Союзі регулюються:

– Договором про функціонування Європейського Союзу (консолідована версія) (далі – ДФЄС);

– Хартією основоположних прав Європейського Союзу (далі – Хартія ЄС);

– Директивою Ради 89/391/ЄЕС від 12 червня 1989 року про встановлення заходів із заохочення поліпшення охорони здоров'я та безпеки праці працівників (далі – Директива 89/391/ЄЕС);

– а також на рівні національного законодавства держав-членів ЄС.

Міжнародно-правовими актами з питань, які становлять предмет регулювання законопроекту, є конвенції Міжнародної організації праці та Європейська соціальна хартія (переглянута).

3. Відповідність законопроекту міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та праву ЄС

За результатами правового аналізу проєкту Закону щодо його відповідності *acquis* ЄС та Угоді про асоціацію слід зазначити таке.

Статтею 419 Угоди про асоціацію встановлено, що Сторони посилюють діалог та співробітництво, зокрема щодо *забезпечення безпечних та здорових умов праці*.

Згідно зі статтею 420 Угоди про асоціацію співробітництво у сферах, визначених у статті 419 цієї Угоди, передбачає досягнення, серед іншого, таких цілей, як: покращення рівня забезпечення охорони здоров'я та безпечних умов праці, зокрема *шляхом сприяння реалізації превентивних заходів*.

Відповідно до статті 151 ДФЄС у своїй діяльності Союз та держави-члени мають своїми цілями, зокрема, сприяння зайнятості, *поліпшення умов життя та праці* для створення можливості їх гармонізації, водночас підтримуючи процес вдосконалення; належний соціальний захист, діалог між керівництвом та найманими працівниками.

З метою досягнення цих цілей, як зазначено у статті 153 ДФЄС, Союз підтримує та доповнює діяльність держав-членів у таких сферах як: *умови праці*; соціальне забезпечення та соціальний захист працівників; захист працівників після закінчення трудового договору; інформування та консультація працівників; представництво та колективний захист інтересів працівників та роботодавців.

Згідно зі статтею 31 Хартії ЄС кожен працівник має право на *здорові, безпечні та гідні умови праці*.

Разом з тим, статтею 424 Угоди про асоціацію передбачено, що Україна забезпечує поступове наближення до права, стандартів та практики ЄС у сфері зайнятості, соціальної політики та рівних можливостей, як зазначено у Додатку XL до цієї Угоди.

Відповідно до Додатку XL до Угоди про асоціацію Україна взяла на себе зобов'язання імплементувати у своє національне законодавство директиви, у тому числі Директиву 89/391/ЄЕС.

Слід зазначити, що про необхідність узгодження з *acquis* ЄС, зокрема наближення українського законодавства до рамкової Директиви 89/391/ЄЕС, йдеться у рекомендаціях Європейської Комісії, представлених у Звітах про прогрес України в рамках Пакета розширення Європейського Союзу за 2024 та за 2025 роки.

Так, у статті 1 Директиви 89/391/ЄЕС зазначено, що ця Директива має на меті запровадження заходів, покликаних заохочувати до покращення безпеки та охорони здоров'я працівників на роботі. З цією метою вона містить *загальні принципи* запобігання професійним ризикам, забезпечення безпеки та охорони здоров'я, усунення факторів ризику та аварійних ситуацій, інформування, консультування, збалансованої участі відповідно до національних законодавств та/або практик, підготовку працівників або їхніх представників, а також загальні настанови для запровадження зазначених принципів. Ця Директива *не обмежує застосування наявних або майбутніх положень на національному рівні* або рівні Співтовариства, які є *сприятливішими* для забезпечення безпеки та охорони здоров'я працівників на роботі.

Пунктом 1 статті 5 Директиви 89/391/ЄЕС передбачено, що працедавець зобов'язаний забезпечувати безпеку та охорону здоров'я працівників в кожному пов'язаному з роботою аспекті.

Запропонована законопроектом зміна формулювання в законодавстві України «безпека праці» або «охорона праці» на європейський підхід «безпека працівника» не суперечить підходу Директиви 89/391/ЄЕС, цілями якої є забезпечення безпеки та здоров'я працівника.

Стосовно визначення санкцій за порушення вимог законодавства у сфері безпеки та здоров'я працівників на роботі, слід зазначити, що особливості таких правовідносин регулюються на рівні національного законодавства держав-членів Європейського Союзу.

Водночас, інформуємо, що статтею 9 Конвенції МОП № 155 про безпеку й гігієну праці та виробниче середовище (1981 року) встановлено, що утілення в життя нормативно-правових актів, які стосуються безпеки й гігієни праці та виробничого середовища, *забезпечується адекватною та відповідною системою інспекції*. Система втілення в життя передбачає *застосування адекватних санкцій за порушення нормативно-правових актів*.

Також статтею 3 Європейської соціальної хартії (переглянутої) зазначено, що з метою забезпечення ефективного здійснення права на безпечні та здорові умови праці Сторони, консультуючись з організаціями роботодавців і працівників, зобов'язуються, зокрема: розробити, здійснювати і періодично переглядати послідовну національну політику в галузі охорони праці, виробничої гігієни і виробничого середовища; прийняти правила з техніки безпеки та гігієни праці; *забезпечити виконання таких правил шляхом заходів нагляду за дотриманням їхніх вимог*.

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу

Проект Закону не суперечить міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та праву Європейського Союзу.

Голова Комітету

І. КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ

КОМІТЕТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ з питань інтеграції України до Європейського Союзу

вул. М. Грушевського, 5, м. Київ, 01008, www.rada.gov.ua

Відповідно до статті 197 Регламенту Верховної Ради та статті 9 Закону України «Про міжнародні договори» надсилаємо внесений Президентом України проект Закону України «Про ратифікацію Фінансової угоди "Покращення мереж автомобільних доріг в рамках Ініціативи ЄС "Шляхи солідарності ("Відновлення транспортних мереж")" між Україною та Європейським інвестиційним банком» (реєстр. 0368 від 10.03.2026, Президент України).

Проект акта розроблено за ініціативою Міністерства розвитку громад та територій України відповідно до вимог Закону України «Про міжнародні договори України» та Порядку підготовки, реалізації, проведення моніторингу та завершення реалізації проектів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 2016 р. № 70. 10 липня 2025 р. підписано Фінансову угоду.

Прийняття проекту акта створить правові підстави для подальшої реалізації проекту «Покращення мереж автомобільних доріг в рамках Ініціативи ЄС «Шляхи солідарності» («Відновлення транспортних мереж»)» (далі – Проект), що здійснюватиметься у межах зазначеної Фінансової угоди. У рамках реалізації Фінансової угоди Європейський інвестиційний банк надасть Україні офіційну фінансову підтримку у вигляді позики в обсязі 134 млн євро для фінансування пріоритетних інвестиційних потреб у дорожньому секторі, що охоплюють реконструкцію та розвиток основних експортних маршрутів, консультативні послуги з нагляду, співфінансування затверджених проектів «Механізму «Сполучення Європи», спрямованих на поліпшення інфраструктури перетину кордону в рамках ініціативи ЄС «Шляхи солідарності», а також термінове відновлення та капітальний ремонт пошкодженої національної дорожньої інфраструктури.

Реалізація Проекту буде спрямована на відновлення фізичних елементів, необхідних для забезпечення функціональності транспортної мережі та відновлення найбільш економічно важливих західних транзитних зв'язків, які з'єднують Україну з країнами ЄС, зокрема Польщею та Румунією.

Реалізація акта матиме вплив на надходження та витрати державного та місцевих бюджетів, фінансово – економічні розрахунки додаються. Обсяг залучення коштів позики Європейського інвестиційного банку для реалізації Проекту, становить 134 млн євро.

Фінансова угода передбачає надання кредиту в сумі 134 000 000 євро. Як зазначається у Додатку А до Фінансової угоди, її реалізація сприятиме «відновленню сполучення на пошкодженій війною національній дорожній мережі України та сприятиме покращенню транспортної інфраструктури, важливої для торгівлі між Україною та сусідніми державами-членами ЄС («Шлях солідарності»)). Зокрема, Фінансова угода «буде спрямована на задоволення пріоритетних інвестиційних потреб у дорожньому секторі, включаючи реконструкцію та розвиток основних експортних маршрутів (наприклад автомобільні дороги TEN-T M-06, M-07, M-11 та M-15, співфінансування затверджених проєктів СЕР, спрямованих на покращення інфраструктури перетину кордону з ЄС («Шляхи солідарності»)), а також термінову реконструкцію та капітальний ремонт пошкодженої національної дорожньої інфраструктури, включаючи мости, а також пов'язані з цим консультаційні послуги з нагляду, якщо це необхідно» для відновлення фізичних елементів, необхідних для забезпечення функціональності транспортної мережі та відновлення найбільш економічно важливих західних транзитних зв'язків, які з'єднують Україну з країнами ЄС, зокрема, з Польщею та Румунією (п. 2 пояснювальної записки до проєкту).

Умови кредитування: відсоткова ставка – фіксована ставка або плаваюча ставка. Перша дата погашення кожного траншу настає не пізніше дати погашення, що настає безпосередньо після 10 (десяти) років з дати вибірки, а остання дата погашення кожного траншу настає не раніше, ніж через 5 (п'ять) років та не пізніше, ніж через 30 (тридцять) років від дати вибірки траншу, але не пізніше 31 грудня 2073 року (дата закінчення терміну дії Угоди про надання цільової гарантії Європейським інвестиційним банком для України); умови погашення – погашення здійснюється раз на півроку.

Реалізація Проєкту сприятиме досягненню трьох ключових результатів: відновлення життєво важливого доступу; підвищення стійкості логістичних ланцюгів та прискорення відновлення України.

Враховуючи викладене та наявність відповідних погоджень від Міністерства закордонних справ України, Міністерства цифрової трансформації України, Міністерства фінансів України, Міністерства економіки, довілля та сільського господарства України, Державного агентства відновлення та розвитку інфраструктури України і Міністерства юстиції України, Головне управління не заперечує щодо можливості ратифікації Фінансової угоди.

Комітет з питань інтеграції України до Європейського Союзу 13 березня 2026 р. розглянув проєкт Закону України «Про ратифікацію Фінансової угоди "Покращення мереж автомобільних доріг в рамках Ініціативи ЄС "Шляхи солідарності ("Відновлення транспортних мереж")" між Україною та Європейським інвестиційним банком» (реєстр. 0368 від 10.03.2026, Президент України) (протокол №254) і ухвалив рішення рекомендувати Верховній Раді України прийняти його за основу та в цілому.

Доповідачем із зазначеного питання на сесії Верховної Ради України пропонується Віце-прем'єр-міністр з відновлення України – Міністр розвитку громад та територій України О.Кулеба, співдоповідачем – член Комітету з питань інтеграції України до ЄС О.Вінтоняк.

З повагою

Голова Комітету

І.Климуш-Цинцадзе

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Підписувач: Климуш-Цинцадзе Іванна Орестівна
Сертифікат: 3FAA9288358EC00304000000EED52E0043BFDC00
Дійсний до: 16.12.2026 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
04-20/09-2026/54971 від 13.03.2026

2174058